

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА»

Студентки 2 курсу 4 мз групи
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»,
спеціалізації
«Публічне управління та
адміністрування»

Карпенко Ілона
Сергіївна

Науковий керівник :
канд. держ. упр.

Мірко Наталія
Вікторівна

Гарант освітньої програми:
д-р екон. наук,
професор

Ладонько Людмила
Степанівна

Київ 2020

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології

Кафедра публічного управління та адміністрування

Освітній ступінь: магістр

Спеціальність: публічне управління та адміністрування

Спеціалізація: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри

Новікова Н.Л.

«28» лютого 2020 р.

**Завдання
на випускню кваліфікаційну роботу (проект)
студентові**

Карпенко Ілоні Сергіївні

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту): **«ПУБЛІЧНЕ
УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА»**

Затверджена наказом ректора від «27» лютого 2020 р. № 756

2. Строк здачі студентом закінченої роботи (проекту): 02.11.2020

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту)

Мета роботи (проекту): поглиблення теоретичних положень, аналіз та розроблення пропозицій щодо підвищення ефективності публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва. Зазначена мета вимагає вирішити наступні **завдання**:

- дослідити теоретичні засади публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва;
- виявити роль міжнародних організацій в умовах глобалізації економічного співробітництва;

- визначити особливості міжнародного економічного співробітництва в сучасних умовах;
- проаналізувати інституціональне середовище міжнародної економічної співпраці;
- виокремити ключові напрями удосконалення публічного управління в сфері міжнародного співробітництва.

Об'єкт дослідження: процес визначення напрямів удосконалення публічного управління в контексті формування глобального економічного простору.

Предмет дослідження: теоретико-методичні та прикладні основи міжнародного економічного співробітництва на сучасному етапі розвитку ринкових відносин.

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

2.1 Роль міжнародних організацій в умовах глобалізації економічного співробітництва

2.2 Особливості міжнародного економічного співробітництва в сучасних умовах

РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

3.1. Публічне управління як інституціональна система розвитку міжнародного економічного співробітництва

3.2. Напрями удосконалення публічного управління в сфері міжнародного співробітництва (на прикладі Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України)

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

5. Календарний план виконання роботи (проекту)

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	До 01.11.2019	01.11.2019
2	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 28.02.2020	28.02.2020
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 19.06.2020	19.06.2020
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 01.09.2020	01.09.2020
5	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису третього розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 01.10.2020	01.10.2020
6	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи на кафедрі	До 02.11.2020	02.11.2020
7	Підготовка письмового відгуку на випускну кваліфікаційну роботу	До 06.11.2020	06.11.2020
8	Зовнішнє рецензування ВКР	До 16.11.2020	16.11.2020
10	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	23-27. 11.2020	23-27. 11.2020
11	Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 01.12.2020	До 01.12.2020
12	Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією до ЕК для захисту	За графіком	За графіком

6. Дата видачі завдання «28» лютого 2020 р.

7. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Мірко Н.В.

(прізвище, ініціали, підпис)

8. Керівник проектної групи

(гарант освітньої програми) Ладонько Л.С.

(прізвище, ініціали, підпис)

9. Завдання прийняв до виконання студент Карпенко І.С.

(прізвище, ініціали, підпис)

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи (проекту):

Розвиток міжнародного економічного співробітництва безпосередньо впливає на стан національної економіки України. Саме публічне управління в сфері міжнародного економічного співробітництва визначає важливість даного напрямку. Координація зусиль органів державної влади та правильно визначені напрямки міжнародної політики, відкривають можливості для взаємодії країн в глобальному економічному просторі для досягнення спільних цілей, що не суперечать законодавству. Держава сприяє розвитку міжнародного економічного співробітництва шляхом захисту прав та інтересів суб'єктів підприємництва, а також організовує наукові дослідження в сфері міжнародного економічного співробітництва. Кінцевою метою держави є отримання економічних вигод при взаємному дотриманні низки правил, які дадуть можливість збільшити доходи населення, підвищити продуктивність праці і призведуть до загального економічного зростання.

Метою роботи є поглиблення теоретичних положень, аналіз та розроблення пропозицій щодо підвищення ефективності публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва.

В випускній кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні засади публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва; виявлено роль міжнародних організацій в умовах глобалізації економічного співробітництва; визначено особливості міжнародного економічного співробітництва в сучасних умовах; проаналізовані інституціональне середовище міжнародної економічної співпраці; виокремлено ключові напрями удосконалення публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва. У роботі є також окремі недоліки, зокрема відсутні таблиці. Висновки і пропозиції студентка відобразила як анотацію замість піднесення у стислому вигляді інформації із власними пропозиціями згідно виконаних завдань задля досягнення поставленої у вступі мети.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Завдання визначені метою дослідження, виконані. Зміст і рівень виконання роботи свідчить про достатню підготовку магістра. В цілому робота виконана відповідно до методичних рекомендацій та заслуговує позитивної оцінки, рекомендована до захисту, а її автор, Карпенко Ілона Сергіївна, на присвоєння

ступеня магістра зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)
(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист Ладонько Людмила Степанівна
(ПІБ, підпис, дата)

11. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу (проект):

Випускна кваліфікаційна робота (проект) студента

Карпенко І.С.

(прізвище, ініціали)

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Керівник проектної групи (гарант освітньої програми): Ладонько
Людмила Степанівна

(прізвище, ініціали, підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Наталія Леонідівна

(підпис, прізвище, ініціали)

«03» грудня 2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА.....	5
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА.....	15
2.1. Роль міжнародних організацій в умовах глобалізації економічного співробітництва.	15
2.2 Особливості міжнародного економічного співробітництва в сучасних умовах.....	19
РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	30
3.1 Публічне управління як інституціональна система розвитку міжнародного економічного співробітництва	30
3.2. Напрями удосконалення публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва (на прикладі Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України)	37
ВИСНОВКИ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50
ДОДАТКИ.....	58

ВСТУП

Питання міжнародного співробітництва є особливо актуальним в сучасних умовах. В умовах глобалізації, ефективна міжнародна співпраця має сприяти зростанню доходів населення, а отже супроводжуватися ефективним рівнем продуктивності праці і вести до загального економічного зростання. В сучасному контексті євроінтеграційних процесів, які активно відбуваються в Україні, ефективне міжнародне співробітництво відіграє ключову роль у формуванні дієвого та конкурентоспроможного ринку. Саме тому проблема підвищення ефективності співпраці в контексті світового глобального простору є важливим викликом для сучасного суспільства.

Метою дослідження є поглиблення теоретичних положень, аналіз та розроблення пропозицій щодо підвищення ефективності публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва.

Зазначена мета вимагає вирішити наступні **завдання**:

- дослідити теоретичні засади публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва;
- виявити роль міжнародних організацій в умовах глобалізації економічного співробітництва;
- визначити особливості міжнародного економічного співробітництва в сучасних умовах;
- проаналізувати інституціональне середовище міжнародної економічної співпраці;
- виокремити ключові напрями удосконалення публічного управління в сфері міжнародного співробітництва.

Об'єктом дослідження виступає процес визначення напрямів удосконалення публічного управління в контексті формування глобального економічного простору.

Предметом дослідження є міжнародне економічне співробітництво на сучасному етапі розвитку ринкових відносин.

Публічне управління в сфері міжнародного співробітництва досліджували такі зарубіжні та вітчизняні вчені як: А. А. Буряк [8], Н. 1А. Гнидюк [3], О. О. Коліжук [20], Т. П. Паламарчук [25], Л.М. Побоченко [26], М. Є. Чулаєвська [51-52] та ін.

Вищенаведене актуалізує необхідність проведення досліджень, спрямованих на вирішення проблеми підвищення ефективності публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва, і першим кроком на цьому шляху має стати теоретичний аналіз.

З метою реалізації поставлених завдань використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: наукової абстракції – для розкриття змісту міжнародного економічного співробітництва (розділ 1), вивчення проблем міжнародного економічного співробітництва (п. 2.1); аналізу та синтезу, кількісного та якісного аналізу – для формування пропозицій щодо удосконалення публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва (п.3.2) тощо.

Інформаційною базою дослідження стали: Закони України, офіційні матеріали Державного комітету статистики України, оперативна інформація міністерств та відомств, періодичні видання, праці вітчизняних і зарубіжних науковців з проблеми дослідження, а також інформаційні ресурси інформаційної мережі Internet.

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3-х розділів, висновків і пропозицій списку використаних джерел і додатків. Основний текст роботи становить 48 сторінок, в т.ч. 6 рисунків. Список використаних джерел містить 52 найменування, викладене на 8 сторінках. Робота містить 2 додатки, викладені на 2 сторінках.

Результати дослідження опубліковано: Карпенко І. Теоретичні засади публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва / І. Карпенко // Публічне управління та адміністрування в умовах суспільних трансформацій : зб. наук. ст. студ. відм. ред. Н.Л. Новікова – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. – 251с., С. 106-111.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Концепція міжнародного співробітництва передбачає взаємодію країн в глобальному світовому просторі з метою досягнення спільних цілей, коли виникає проблема задоволення певних потреб суспільства. Держави, беручи участь у міжнародній економічній кооперації, в першу чергу, очікують отримання економічних вигод. Вимагаючи від країн-партнерів дотримуватися принципу еквівалентності, держава може одночасно як скоротити економічні витрати, за рахунок того, що разом зі зняттям обмежень на імпорт перед країною відкриваються експортні ринки, так і збільшити підтримку з боку вітчизняних експортерів. Укладення міжнародних торговельних угод може послугувати сигналом для національних та іноземних підприємств того, що держава здійснюватиме ліберальну економічну політику. Структура міжнародного економічного співробітництва, в такому випадку, стосується структур і процесів розробки політики управління поза національною державою і використовується синонімом глобального управління. В основі концептуального підходу до визначення міжнародного співробітництва лежить теорія колективних дій, яка часто використовується для пошуку вирішення питання недостатнього забезпечення суспільних благ.

Розглядаючи особливості публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва (рис.1.1), доцільно виокремити два основні концептуальні підходи: протекціонізм та лібералізація. Позиціонуючи себе на міжнародній арені, будь-яка держава обирає, яким саме шляхом вона має йти: стояти на захисті національних інтересів або ж налагоджувати відносини з міжнародними партнерами, часто жертвуючи при цьому певними вигодами для власних виробників товарів та послуг.

Рис.1.1 Напрями публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва

Джерело: побудовано автором на основі [24]

Сьогодні публічне управління в сфері міжнародного економічного співробітництва потребує формування державної зовнішньоекономічної діяльності та визначення основних напрямів її реалізації; необхідним є оптимізація та затвердження Концепції розвитку зовнішньоекономічної політики; розробка та узгодження Довгострокової програми розвитку зовнішньоекономічної діяльності України, а також прийняття тактичних рішень з питань управління та регулювання зовнішньоекономічної діяльності України. Вирішення цих завдань стає можливим лише за умови застосування комплексу заходів. Так, О. Коліжук [20, с. 3–5], запропонував модель оптимізації публічного управління на основі застосування інтегрованого підходу до процедури формування та реалізації стратегії міжнародного економічного співробітництва.

В той же час Н. А. Гнідюк [13, с. 4–7] пропонує вивчити основні моделі координації європейської інтеграційної політики з урахуванням повноважень

органів влади у сфері європейської інтеграції та ступеню їх децентралізації, що дозволяє, з авторської точки зору, обґрунтувати тенденцію створення в Україні моделі з високим рівнем функціональної децентралізації та горизонтальної координації. Крім того, Н. А.Гнідюк [13,с. 8] розвинув напрями удосконалення механізму координації європейської інтеграційної політики та загальнодержавної політики шляхом підвищення ефективності її основних компонентів, таких як: політичне планування та координація, що передбачає таку діяльність, як: гармонізація законодавства, оцінка впливу, консультації з сторонами, надання доступу до публічної інформації, фінансова підтримка, управління донорською допомогою тощо.

В контексті вивчення питання публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва, на наш погляд, доцільним буде розглянути, які потенційні економічні вигоди від міжнародної кооперації у сфері економічної політики отримає Україна.

1. Економія транзакційних витрат Наприклад, сприяння торгівлі (співпраця між митними органами) може скоротити витрати для експортерів на переміщення товарів через кордон; регуляторна кооперація може скоротити витрати внаслідок зменшення необхідності у багаторазовому тестуванні та сертифікації продукції. Залежно від глибини політичної кооперації, міжнародні угоди можуть обмежувати здатність держав використовувати найбільш доречні інструменти політики, які б відповідали особливостям певної країни або змінювати політику у випадку зміни.
2. Економія від масштабу. Взаємне визнання та/або гармонізація можуть підвищити економію від масштабу шляхом розширення виробництва продукції через зникнення потреби у диференціації продукції для різних національних ринків.
3. Зменшення політичних ризиків. Шляхом збільшення прозорості та прогнозованості загального політичного клімату в країнах-партнерах, наприклад, через встановлення механізмів нагляду, включаючи

регіональні установи, міжнародна кооперація підвищує очікувану прибутковість майбутніх інвестицій в експортний потенціал.

4. Страхування торгівлі. Шляхом створення безпечнішого “регіонального” ринку, політична кооперація зменшує втрати, які могли б виникнути, якби експортери були витісненими з ширших експортних ринків, наприклад, унаслідок торговельної війни між ворогуючими торговельними блоками. З цього випливає, що менші країни шукатимуть гарантій через співробітництво з більшими країнами, а не з малими.
5. Зменшення нестабільності бізнес-циклів. В залежності від ступеня асинхронності бізнес-циклів регіональних економік, посилення регіональної інтеграції, що супроводжується більшою політичною кооперацією, може допомогти скоротити волатильність попиту.
6. Зростання конкуренції на внутрішніх ринках. Зниження вхідних бар’єрів внаслідок кооперативної лібералізації та регуляторної кооперації, наприклад, стосовно впровадження конкурентної політики щодо підприємств, які здійснюють свою діяльність на багатьох національних ринках, може призвести до створення цінових, якісних вигод та вигод від розширення асортименту для національних споживачів.
7. Зниження витрат на постачання суспільних благ. Міжнародна економічна інтеграція розглядається в контексті зростання кількості питань стосовно політики, які знаходяться поза межами ефективного контролю з боку окремих держав, та вимог з боку приватного сектору до держав щодо зниження ними витрат при здійсненні своєї діяльності шляхом делегування виробництва певних суспільних благ наднаціональним [37].

Міжнародне економічне співробітництво передбачає розвиток інвестиційної діяльності. Міжнародне інвестиційне співробітництво має на меті вирішення економічних та соціальних проблем як на рівні окремих підприємств, так і на рівні областей або регіонів країни.

У сучасних умовах інвестиції мають першочергове значення, для проведення реформування національної економіки та реалізації проектів

різних сфер. Так, А.А. Буряк [8] вважає, що заходи для створення необхідних умов для подальшого поступового застосування правил ЄС про вільний рух капіталу в Україні дадуть змогу не тільки спростити умови здійснення інвестиційної діяльності, а й покращити інвестиційний клімат у регіонах країни.

В той же час Л. М. Побоченко [26] зазначає, що обсяги надходжень прямих іноземних інвестицій в Україну з ЄС спрямовані переважно ті галузі економіки, де можна швидко отримати прибуток. На наш погляд, першочерговим завданням публічного управління має бути стимулювання інвестування пріоритетних галузей економіки України, з метою досягнення довгострокового економічного зростання. На думку Л. М. Побоченко, існують серйозні перешкоди для створення сприятливого інвестиційного клімату, включаючи нестабільне та непередбачуване законодавство, відсутність незалежної судової влади (зловживання судів), корпоративне рейдерство, переслідування з боку податкових органів, недоліки в імплементації законів, затримки і непрозорість у поверненні ПДВ, корупція та низький рівень захисту прав власності.

На сьогодні існує певний алгоритм дій щодо реалізації публічного управління міжнародної інвестиційної діяльності (рис.1.2).

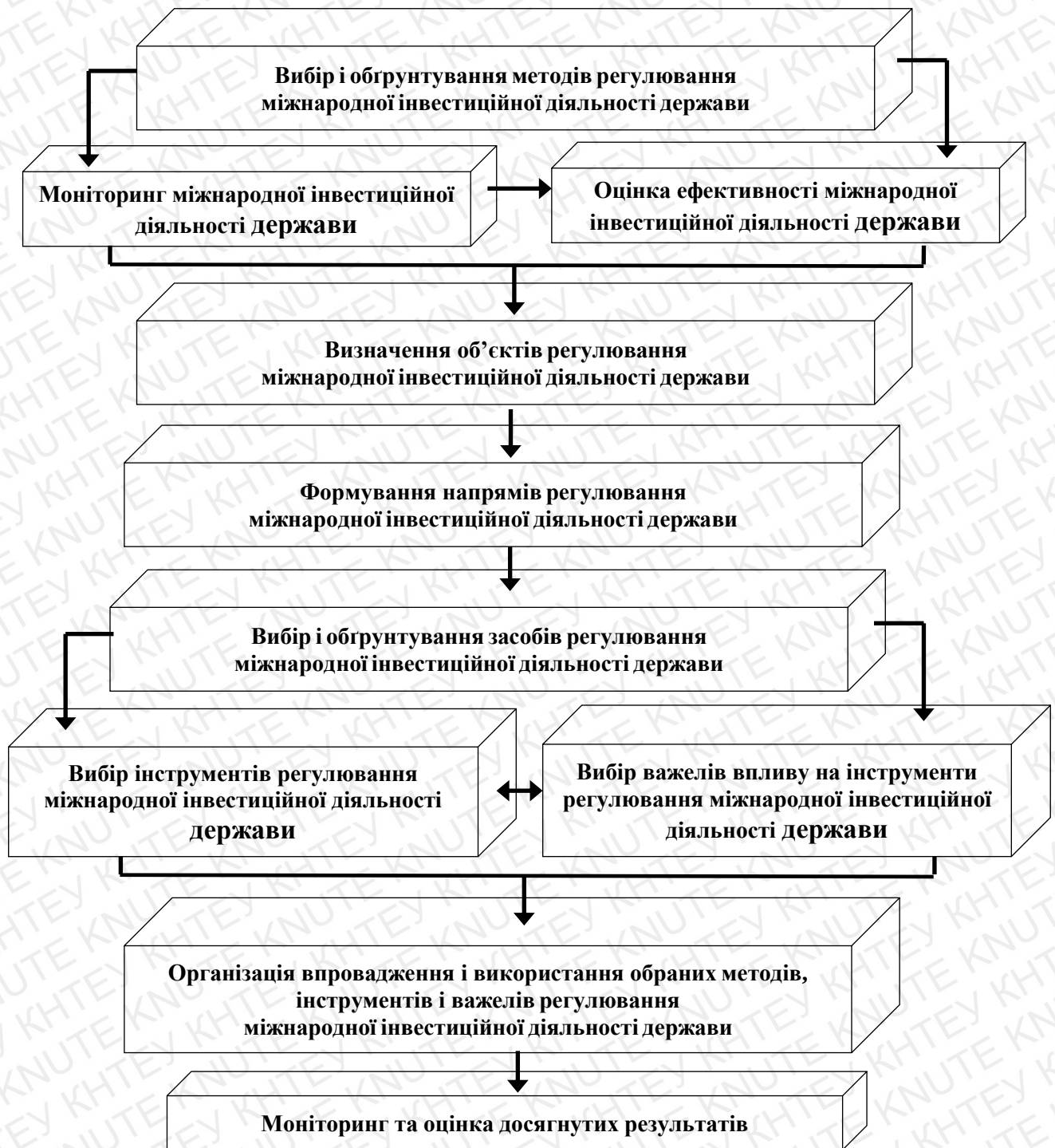

Рис.1.2. Алгоритм публічного управління міжнародною інвестиційною діяльністю

Джерело: побудовано на основі [19].

Цей алгоритм певним чином, забезпечує існуючих іноземних інвесторів та робить ринок товарів та послуг більш привабливим для потенційних

інвесторів. Крім того, в Україні створюється розвинене правове поле для інвестування [26].

Більшість наукових дискусій з приводу впливу міжнародних економічних угод було зосереджено на таких поняттях, як «заміщення суверенітету», «витрат на суверенітет», або «зазіхання на правовий суверенітет». Дослідник Дж.-А. Шольте стверджує про «кінець суверенітету» і початок нового світоустрою «пост-суверенного управління» [5, с.135-138], визнаючи багатогранну, неоднозначну природу суверенітету. Маючи на меті внести ясність до розуміння цих понять, автор стверджує, що більшість суперечок щодо терміну “суверенітет” стосуються розподілу повноважень, зокрема, повноважень держави приймати рішення. В контексті здійснення публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва, він пропонує застосовувати прагматичний підхід до аналізу таких фундаментальних питань суверенітету та закликає з особливою увагою підходити до аналізу критеріїв, згідно з якими державна влада розподіляється на субнаціональний, національний та міжнародний рівні; і саме такий підхід він називає «сучасним підходом до визначення суверенітету».

Питання щодо імплементації міжнародно-правових норм та принципів в процесі ведення економічної діяльності постійно стає об'єктом дослідження вітчизняних вчених. Так, Р. Ю. Сорока [40,с. 4–5] виокремлює основні відмінності в підходах до реалізації промислової політики ЄС та України, що полягає в тому, що зусилля останнього зосереджена на допоміжних галузях, підприємства та продукція, тоді як ЄС зосереджується на вдосконаленні технологій виробництва. Для успішного міжнародного співробітництва, необхідною є структурна перебудова економіки, розвиток промисловості в технологічному сенсі, багаторівневе підвищення конкурентоспроможності промисловості.

На думку, К. Герасимюка [12, с. 5, 18], важливим напрямом публічного управління в контексті міжнародного співробітництва є економічна трансформація територій. Одним з механізмів оптимізації територіально-

адміністративної системи України, з погляду автора, є досвід Європи щодо створення системи, яка забезпечує прозору і ефективну модель статистичного моніторингу. Ознайомившись з результатами дослідження К. Герасимюка, можна погодитись з твердженням автора, що моніторинг дозволить не лише вдосконалювати територіальний поділ, а й одночасно впроваджувати систему гнучкої регіональної політики. Автор досліджує європейські стандарти та підходи до реформування територіальної організації органів державної влади та процес реалізації відповідних реформ в країнах ЄС, а також можливості застосування такого досвіду в Україні.

Загалом, вивчення проблематики міжнародного співробітництва з погляду оптимізації діяльності місцевих громад та запозичення європейського досвіду є досить актуальним в сучасних умовах. На наш погляд, доцільним є удосконалення методологічних підходів до розробки європейської муніципальної політики в контексті формування положень та стандартів діяльності органів місцевого самоврядування. На думку В.В. Поповича [28], такі стандарти та положення мають гармонійно поєднуватися в понятті «належного врядування», яке включає групи норм стандартів у галузі прав людини, у сфері місцевої та регіональної демократії. Адже саме ефективна діяльність органів місцевого самоврядування у відповідності зі світовими стандартами забезпечить виробництво конкурентоспроможної продукції на зовнішньому ринку. Участь місцевих громад у міжнародному співробітництві загалом має стимулювати інноваційну діяльність. Доцільно розробити регіональні механізми, які створюють умови співпраці між суб'єктами інноваційної діяльності та їхніми закордонними партнерами, надають преференції учасникам співпраці, державні ресурси для інноваційної взаємодії, покращення інфраструктурних елементів, розвитку відносин з інноваційними мережами та програмами розвинених країн.

В той же час, Т. П. Паламарчук [25, с. 6] вважає, що першочерговим об'єктом міжнародної економічної співпраці для України є аграрний сектор. Тому ефективне публічне управління в аграрній сфері є ключовим для

організації вигідних для України ринкових умов. Автор спочатку систематизував механізми розвитку публічного управління аграрним сектором, а потім запропонував шляхи імплементації європейських стандартів відповідно до видів публічного впливу на аграрний сектор.

О. П. Борисенко [7, с. 6] досліджував інституційні особливості формування та реалізації зовнішньоекономічної та митної політики України, визначаючи напрями інституціональних перетворень у державі в контексті регулювання зовнішньоекономічної діяльності. На наш погляд, ключовими інституційними змінами є: становлення національної зовнішньоекономічної політики та створення власної митної системи; лібералізацію економіки; соціальна орієнтованість зовнішньоекономічної політики, спрямована на залучення суспільства до регуляторних процесів.

Нове наукове бачення публічного управління в міжнародному масштабі, з урахуванням сучасного типу міграційних процесів, представлена в праці М. Є. Чулаєвської [51, с. 6–9]. Співробітництво України з ЄС у сфері міграції і притулку взагалі полягає, насамперед, у підвищенні ефективності управління кордонами. Реформи правоохоронного та судового секторів, заплановані урядом України, якраз і відбуваються у форматі втілення на практиці цих принципів. У сфері торгівлі абсолютна більшість принципів регламентує діяльність органів управління, які спрямовані на забезпечення вільної конкуренції, ринкової економіки, вільної торгівлі: застосування національного режиму [52, с. 81]. На наш погляд, міграційні процеси, що відбувається сьогодні, носять загрозливий характер для майбутнього України, а тому мають бути об'єктом публічного управління, особливо в контексті міжнародного економічного співробітництва. Україна має прагнути до досягнення такого рівня розвитку економіки, який дозволить перейти від відтоку кадрів з країни до обміну кадрами та досвідом в процесі міжнародної співпраці.

У сучасних наукових дослідженнях, присвячених проблемам публічного управління в сфері економічного міжнародного співробітництва, постійно досліджується така форма співпраці, як інноваційна. Форма співпраці

характеризується тим, що суб'єкти економічної діяльності в країнах чи регіонах проводять спільні конференції, комерційний та некомерційний обмін ресурсами та інноваціями. Вона включає такі заходи реалізації, як програми, договори, угоди. Міжнародна співпраця створюється з метою реалізації спільних інтересів і передбачає розробку та реалізацію спільної політики в економічній сфері та, в переважній більшості випадків, розвиток інноваційної діяльності. Угоди про спільну реалізацію інноваційної політики, інтеграційні об'єднання та встановлення єдиних вимог в інноваційній діяльності можна назвати реалізацією заходів з метою координації спільних дій.

Взаємодія між інноваційними системами певних регіонів відіграє все більшу роль у їх економічному співробітництві. В регіонах процеси публічного регулювання інноваційної діяльності поступово активізуються на основі розвитку міжнародного співробітництва. Інноваційні компанії повинні бути готові розвивати відносини з іноземними партнерами. Публічне управління в сфері міжнародного економічного співробітництва повинно спрямовуватись на створення сприятливих умови для здійснення інноваційної діяльності, розвитку та комерціалізації її результатів, набуття конкурентних переваг, синергія національних суб'єктів інновацій та їх іноземних партнерів.

Сучасний рівень розвитку міжнародного економічного співробітництва в свідчить про необхідність розширити діючі заходи публічного управління щодо зміцнення міжнародних відносин. Зокрема, серед пріоритетів можна назвати публічне управління в сфері інновацій, а саме підвищення ролі та частки міжнародної економічної співпраці в інноваційній діяльності в загальній структурі зовнішньоторговельної діяльності, а також створення механізмів та інфраструктури розвитку міжнародного економічного співробітництва.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

2.1. Роль міжнародних організацій в умовах глобалізації економічного співробітництва.

Аналізуючи особливості міжнародного економічного співробітництва необхідно звернути увагу на механізм його реалізації. В контексті глобалізації діють механізми регулювання міжнародними організаціями, що є спрямованими на досягнення єдиної економічної мети країн-членів. Це міжнародні економічні договори, угоди, хартії. Враховуючи наявність широкого спектру заходів економічної інтеграції, наразі особливо актуальною є дієва робота міжнародних організацій. Міжнародна економічна інтеграція може бути визначена у широкому сенсі як підвищення інтенсивності торгівлі та обсягів іноземних інвестицій, транснаціональної інтеграції виробничих ланцюжків в рамках фірм, а також поступове створення єдиних ринків факторів виробництва [1]. Розглянемо більш детально особливості співпраці України з міжнародними організаціями в контексті підвищення економічного зростання національної економіки.

Організація економічного співробітництва та розвитку(ОЕСР) була створена у 1961 році на базі Європейської організації економічного співробітництва, заснованої для управління допомогою з боку США та Канади у рамках Плану Маршала по реконструкції Європи після Другої Світової війни. Ядром цієї організації спочатку були країни Європи та Північної Америки. Сьогодні ОЕСР об'єднує 35 країн: Австралія, Австрія, Бельгія, Великобританія, Греція, Данія, Естонія, Ізраїль, Іспанія, Ісландія, Ірландія, Італія, Канада, Корея, Латвія, Люксембург, Мексика, Німеччина, Норвегія, Нова Зеландія, Нідерланди, Польща, Португалія, Словаччина, Словенія, США, Туреччина, Угорщина, Фінляндія, Франція, Чехія, Чилі, Швейцарія, Швеція, Японія. Від початку існування цієї організації її діяльність спрямовується на

зміцнення й підвищення ефективності економік держав-членів, покращення соціально-економічних умов та ситуації із зайнятістю, забезпечення економічного зростання як індустріально розвинутих країн, так і тих, що розвиваються [46].

Співробітництво між Україною та ОЕСР започатковано шляхом підписання КМУ та ОЕСР Угоди щодо привілеїв, імунітетів та пільг, які надаються ОЕСР на території України. В останні роки діяльність України в ОБСЄ була спрямована на протидію агресії РФ і подолання її наслідків, належне проведення президентських і парламентських виборів. Протягом п'яти років Україна була активною у рамках ОБСЄ, включаючи її Парламентську Асамблею, що пов'язано з головним завданням зовнішньої політики – припиненням війни Росії проти України, у т.ч. через Тристоронню контактну групу, СММ ОБСЄ і СП ОБСЄ, а також подолання наслідків конфлікту через Офіс Координатора проєктів ОБСЄ в Україні [17]. Це доповнювалось щорічними візитами міністрів закордонних справ головуючих в ОБСЄ країн, зустрічами українських лідерів з керівництвом ОБСЄ та участю представників України у заходах Організації. Головним досягненням України у рамках Організації можна назвати підтримку постійної уваги до російської агресії та пов'язаних з нею наслідків. У рамках ПА ОБСЄ практично щороку вдавалось добиватись схвалення резолюцій, які засуджували агресію РФ та висловлювали підтримку Україні. Україна була більш успішною у рамках ПА ОБСЄ, ніж ОБСЄ, що пов'язано з механізмом схвалення рішень – одноголосно в ОБСЄ і більшістю в ПА ОБСЄ. Користуючись згаданим механізмом, Росія блокувала будь-які практичні кроки з врегулювання конфлікту, включаючи розширення мандату СММ ОБСЄ і СМ ОБСЄ (Гуково, Донецьк), здійснення нею моніторингу вздовж всієї лінії україно-російської ділянки кордону і тимчасово окупованого Криму. ОБСЄ залишалась єдиною міжнародною організацією, яка безпосередньо залучена до врегулювання конфлікту на різних рівнях.

Важливими питаннями України у відносинах з Радою Європи (РЄ)

залишаються такі: зміцнення верховенства права, демократичних інститутів, прав людини; продовження й успішне втілення реформ; російська агресія, відновлення і посилення санкцій щодо РФ. Українська сторона послідовно втілювала рекомендації РЄ, успішно здійснювалися спільні проєкти [22, с. 11 – 19.]. Україна відчувала всебічну підтримку з боку організації. Зберігався високий політичний інтерес в Україні до співпраці. На досить високому рівні була інституційна співпраця, що дозволяло ефективно виконувати проєкти, спрямовані на посилення реформ в Україні. 2016-2018 рр. були найактивнішими та найбільш позитивними для України в РЄ та ПАРЕ. У 2019 р. спостерігалось погіршення відносин, що певною мірою можна пояснити проблемою повернення у ПАРЕ російської делегації.

У 2019 р. Україні вдалося утримати українське питання на постійному порядку денному інституцій ООН та досягти позитивного результату щодо прийняття важливих резолюцій. Попри зниження політичного інтересу та діяльності міністерств і народних депутатів, Україна активно була представлена на секторальному рівні та мала перемоги у міжнародно-правових інституціях системи ООН. Найбільший пік активності України в ООН припав на період членства у РБ ООН (2016-2017 рр.). Загалом Україна активно використовувала механізми ООН та її організацій для просування національних інтересів, відстоювання суверенітету та привертання уваги до російської агресії, отримання гуманітарної допомоги. До 2019 р. активну участь у заходах під егідою ООН брали представники всіх гілок влади, незалежно від відсутності активного політичного інтересу до самої організації. Водночас участь України у миротворчих операціях та інтерес до глобальних питань порядку денного ООН був поміркований і не відповідав можливому потенціалу. Щорічне прийняття трьох «українських» резолюцій ГА ООН і рішення міжнародного трибуналу та суду є суттєвим результатом.

Як бачимо, міжнародні організації справляють значний вплив на розвиток сучасної економіки. Широке розповсюдження цих організацій почалося після Другої світової війни, а їх головною метою стало сприяння

розвитку міжнародної економіки [10]. Використовуючи глобальні тенденції щодо більш тісної співпраці суб'єктів економіки, міжнародні міждержавні економічні організації залучають в якості своїх членів різні країни та їх об'єднаними зусиллями намагаються розв'язати проблеми у певних галузях національних економік, наприклад, у міжнародній торгівлі (СОТ), у розвитку атомної енергетики у мирних цілях (МАГАТЕ), у промисловому розвитку (ЮНІДО), у розвитку сільського господарства та покращення харчування населення (ФАО) тощо. Але здійснення економічних проектів та реформ потребує значних коштів. Це зумовлює особливий статус фінансових міжнародних організацій, у тому числі МВФ. Україна як член МВФ вирішила багато економічних проблем за допомогою цієї організації. При цьому, якщо Україна на початку співпраці з МВФ протягом 1994 – 1995 рр. отримала тільки 763,1 млн. дол. США, то у березні 2015 р. для неї вже була відкрита чотирьохрічна програма “Extended Fund Facility” (EFF) загальним обсягом близько 17,25 млрд. дол. США [53, с. 334]. Активізація відносин держав з міжнародними фінансовими організаціями, збільшення обсягів залучених ресурсів та ефективності їх використання значною мірою сприяє зміцненню інституційної платформи співробітництва, розвитку національної економіки, участі у міжнародних інтеграційних процесах [21, с. 69]. Таким чином, міжнародні економічні організації, тісно співпрацюючи із країнами світу, сприяючи розвитку їх національних економік, є одним із основних інститутів, що впливають на формування міжнародних економічних стратегій. Різновидом міжнародних організацій є регіональні інтеграційні угруповання держав [18]. Їх виникненню і поширенню також сприяли глобальні тенденції, які зумовили більш тісний ніж раніше зв'язок між суб'єктами економіки та активізували їх співробітництво. Крім того, створення таких об'єднань – це своєрідна відповідь держав окремого регіону на посилення конкуренції у світовому економічному просторі.

До найбільших регіональних інтеграційних угруповань світу відносяться: – Північноамериканська угода про вільну торгівлю – НАФТА

(North American Free Trade Agreement – NAFTA); – Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (ATEC) (Asian-Pacific Economic Co-operation – APEC); – Асоціація держав Південно-Східної Азії – АСЕАН (Association of South-East Asian Nations – ASEAN); – Європейський Союз – ЄС (European Union – EU). Головною метою цих регіональних інтеграційних угруповань є сприяння економічному зростанню країн-членів. При цьому Європейський Союз відповідно до Маастріхтської угоди 1992 р. (увійшла в дію у 1993 р.) передбачає не тільки економічний союз, який до цього вже сформувався, але й валютний і політичний союз [38].

Міжнародна економічна співпраця реалізується через механізм нормативно-правових актів та інструментів регулювання з боку міжнародних організацій. Занепокоєння часто виражаються стосовно впливу економічної глобалізації на суверенітет держав, проблеми посилення економічної залежності, наприклад, як у випадку розширення торгівлі і /або іноземних інвестицій [37]. Необхідність в гармонізації міжнародних відносин в різних сферах економіки – бюджетній, фінансовій, соціальній – вимагає постійних обґрунтованих дискусій та наукового пошуку шляхів підвищення ефективності діяльності міжнародних організацій.

2.2 Особливості міжнародного економічного співробітництва в сучасних умовах

Розвиток світових економічних відносин на основі міжнародного поділу праці стає все більш значущим для багатьох національних економік. Зближення та посилення взаємозалежностей держав та їх економічних утворень є основною тенденцією світової економіки (додаток А). Процеси, що відбуваються в економіках окремих держав та їх інтеграційні угруповання, не можна розглядати без урахування зовнішніх факторів, зумовлених глобалізацією світової економіки. Зростання економічної взаємозалежності між економічними одиницями чітко проявляється через темпи та тривалість

світових економічних криз. Прояви та наслідки світової фінансово-економічної кризи різняться і в основному залежать від країни та її ролі у світовій економічній системі. Резерв стабільності національної економіки в суперечливих обставинах глобалізації зумовлений зваженою комбінацією урядової політики протекціонізму та здобуттям переваг при міжнародному поділі економічних факторів. Системний підхід необхідний для цілеспрямованої якісної зміни позиції окремої держави в мінливій архітектурі світової економіки. Проаналізуємо більш детально сучасний стан міжнародних економічних відносин України та інших держав.

Зовнішньоторговельний оборот товарів і послуг з Митним Союзом (Російська Федерація, Білорусь, Вірменія, Казахстан, Киргизстан) у 2019 році збільшився на 6,5% (на 1,4 млрд дол.) та склав 23,4 млрд дол. Питома вага країн Митного Союзу у зовнішньоторговельному обороті товарів і послуг за підсумками 2019 року становила 17,8%. Експорт товарів і послуг до країн Митного Союзу збільшився на 30,2% (на 2,7 млрд дол.) і склав 11,7 млрд дол. Імпорт товарів і послуг зменшився на 9,9% (на 1,3 млрд дол.) і становив 11,7 млрд дол. Сальдо зовнішньоторговельного обороту товарів і послуг з цими країнами склалося позитивним у сумі 54,3 млн дол. проти негативного у сумі 4,0 млрд дол. у 2018 році. [15].

Зовнішньоторговельний оборот товарів і послуг з країнами СНД у 2019 році збільшився на 4,4% (на 1,1 млрд дол.) і становив 25,7 млрд дол. Питома вага цих країн у зовнішньоторговельному обороті товарів і послуг України у 2019 році становила 19,5%. Обсяг експорту товарів і послуг збільшився на 24,0% (на 2,6 млрд дол.) і склав 13,3 млрд дол. Імпорт товарів і послуг зменшився на 10,7% (на 1,5 млрд дол.) і становив 12,4 млрд дол. Сальдо торгівлі товарами та послугами з цими країнами склалося додатним у сумі 888,8 млн дол. проти негативного у сумі 3,2 млрд дол. у 2018 році. [15].

Російська Федерація залишалася серед основних торговельних партнерів України. Питома вага Російської Федерації у зовнішньоторговельному обороті товарів і послуг України у 2019 році

становила 12,7%. Зовнішньоторговельний оборот товарів і послуг з Російською Федерацією за 2019 рік збільшився на 7,7% (на 1,2 млрд дол.) і склав 16,7 млрд дол. Експорт товарів і послуг до Російської Федерації збільшився на 35,1% (на 2,5 млрд дол.) і становив 9,4 млрд дол. Імпорт товарів і послуг зменшився на 14,7% (на 1,3 млрд дол.) і склав 7,3 млрд дол. Сальдо торгівлі товарами та послугами з Російською Федерацією склалося позитивним у сумі 2,2 млрд дол. проти негативного 1,6 млрд дол. у 2018 році [15].

Значні прогалини в паритеті торгово-економічних відносин між Україною та Азербайджаном, Молдовою, Вірменією та Киргизстаном, а також низька здатність України інвестувати в іноземні проекти можуть зменшити мотивацію цих країн до подальшого поглиблення торгових відносин з Україною. За цих обставин існує ризик їх швидкої переорієнтації на споживання іноземних замінників вітчизняної продукції, що не матиме значного негативного впливу на стан національних економік цих країн.

Зусилля Молдови щодо розвитку національного судноплавства на річці Дунай за підтримки румунської сторони суттєво зміцнює позиції Молдови в Дунайському регіоні, що створює конкуренцію портам Одеси. Крім того, додаткові пошуки корисних копалин у гирлі Дунаю можуть нести негативні екологічні наслідки для України.

З боку Грузії спостерігається зменшення зацікавленості грузинської сторони до розвитку двосторонніх економічних відносин, що, може негативно позначиться на показниках зовнішньої торгівлі з цією країною.

Азербайджан надає пріоритет в рамках стратегічного напрямку зовнішньоекономічного розвитку питанням забезпечення стабільного експорту енергоносіїв до основних країн-партнерів та залучення інвестицій в економіку країни. Незважаючи на це, азербайджанська сторона не буде розглядати питання постачання вуглеводнів в Україну як пріоритет, що визначає збереження цього питання лише на декларативному рівні без наявності реальних перспектив його вирішення в інтересах України.

Обмежуючим фактором для розвитку двосторонньої українсько-азербайджанської торгівлі є також одностороннє порушення Баку положень чинної угоди між Україною та Азербайджаном про запровадження зони вільної торгівлі (ЗВТ). Наслідком цього є встановлення митними органами немотивованих неформальних обмежень на обсяги імпорту продукції українського виробництва, в деяких випадках вітчизняні товари обкладаються додатковими «тіньовими» зборами.

У відносинах з Вірменією стримуючим фактором є плани цієї країни щодо вступу до Митного союзу, висока ймовірність монополізації свого ринку Російською Федерацією, недостатній транзитний потенціал, борг вірменської сторони перед українськими підприємствами.

Євроінтеграційний напрям України в останні роки визначає міжнародну співпрацю з країнами ЄС як пріоритетну. Значні відмінності в темпах розвитку держав відповідають за складну макроекономічну ситуацію в регіоні. Це пов'язано з нерівномірним впливом кризи на стан національних фінансових систем, ринків праці та нерухомості, а також різними рівнями кроків урядів (фіскального та монетарного) для подолання кризи.

31 січня 2020 року Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії вийшло зі складу Європейського Союзу. Угодою про вихід Сполученого Королівства зі складу ЄС передбачено запровадження перехідного періоду (до 31 грудня 2020 року), протягом якого Велика Британія залишається учасником Митного союзу ЄС та має право користуватися преференціями в рамках угод, укладених від імені ЄС.

Останнім часом ситуація має тенденцію до стабілізації, що підтверджується активними діями щодо зміцнення фіскальної політики та формування банківської системи. Ключовими питаннями, що несуть ризики для подальшого міжнародного економічного співробітництва з країнами ЄС, є зменшення обсягів банківського кредитування; нерівність розмірів ставок позик у країнах різних регіонів; нестабільність внутрішньополітичної ситуації в ряді країн, високий рівень безробіття, погіршення соціальних стандартів,

активізація радикальних політичних сил.

Європейський Союз є головним торговельним партнером України. За результатами 2019 року питома вага торгівлі товарами та послугами з ЄС склала 40,1% від загального обсягу торгівлі України (за результатами січня-червня 2020 року - 40,8%).

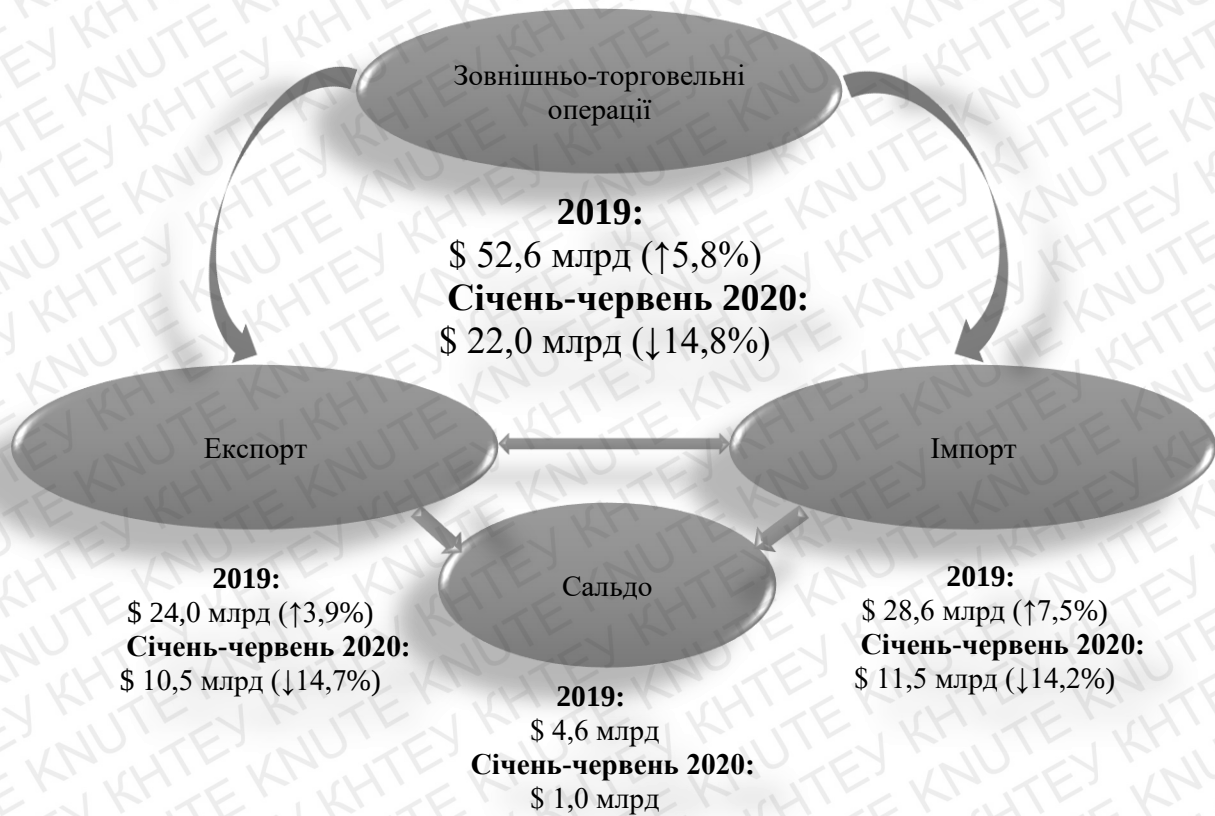

Рис.2.1. Торговельні операції України та ЄС у 2019-2020 роках [9]

Країни ЄС залишаються найбільшими торговельними партнерами України. Питома вага цих країн у зовнішньоторговельному обороті товарів і послуг України за підсумками 2019 року становила 40,1%.

Зовнішньоторговельний оборот товарів і послуг з країнами ЄС у 2019 році збільшився на 6,5% (на 3,2 млрд дол.) і склав 52,9 млрд дол. Експорт товарів і послуг до ЄС (28) збільшився на 4,6% (на 1,1 млрд дол.) і становив 24,2 млрд дол. Імпорт товарів і послуг збільшився на 8,2% (на 2,2 млрд дол.) і склав 28,7 млрд дол. Сальдо торгівлі товарами та послугами з країнами ЄС (28) склалося негативним у сумі 4,6 млрд дол. та погіршилось на 1,1 млрд дол.

відносно 2018 року. Зовнішньоторговельний оборот товарів з країнами ЄС (28) збільшився на 5,5% (на 2,4 млрд дол.) і склав 45,8 млрд дол. Експорт товарів до країн ЄС (28) зріс на 2,9% (на 593,7 млн дол.) і становив 20,8 млрд дол. Імпорт товарів збільшився на 7,7% (на 1,8 млрд дол.) і склав 25,0 млрд дол. Сальдо торгівлі товарами з країнами ЄС (28) склалося негативним у сумі 4,3 млрд дол. та погіршилось на 1,2 млрд дол. у порівнянні з 2018 роком [15].

Україна залишається привабливою для інвестицій, водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголос в Україні.

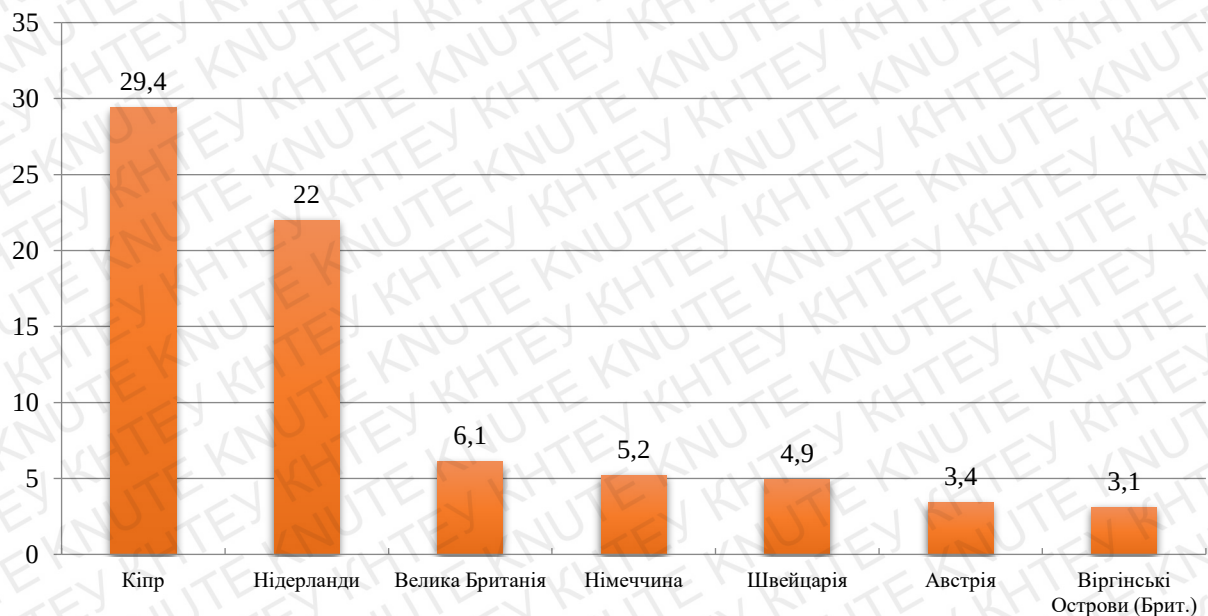

Рис.2.2. Частка основних країн-інвесторів України у 2019 році. [42]

Інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності. Найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до підприємств промисловості – 33,3 % та установ та організацій, що здійснюють оптову та роздрібну торгівлю; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 16,6%. До основних країн-інвесторів належать Кіпр, Нідерланди, Велика Британія, Німеччина, Швейцарія, Австрія і Віргінські Острови (рис.2.2).

У рейтингу Doing Business 2019 Україна піднялась на +5 пунктів і посіла

71 позицію зі 190 країн світу (додаток Б). Країна продемонструвала найбільше зростання в таких категоріях, як оподаткування (зростання на 110 позицій, 54 місце), міжнародна торгівля (+70 позицій, 78 місце) і захист прав інвесторів (+56 позицій, 72 місце).

Також, слід відзначити, що рейтингове агентство Moody's Investors Service підвищило суверенний рейтинг України. Він змінився з Caa2 до Caa1, що означає зміну прогнозу з "позитивного" на "стабільний". Агенство Standard & Poor's підтвердило довгостроковий та короткостроковий суверенний кредитний рейтинг України в іноземній та національній валютах. Крім того, Україна посіла 83 місце з 140 в рейтингу Глобальної конкурентоспроможності економіки (Global Competitiveness Index). У рейтингу із 140 країн Україна знаходиться на 110 місці за рівнем державних інститутів, на 57 місці – з розвитку інфраструктури, на 77-му - за рівнем адаптації сучасних технологій, а також макроекономічна стабільність - 131 місце, охорона здоров'я – 94 місце, освіта – 46 місце, ринок товарів – 73 місце, ринок праці - 66 місце, фінансова система – 117 місце, обсяг ринку – 47 місце, динаміка бізнесу – 86 місце, здатність до інновацій – 58 місце [42].

Для подальшого покращення інвестиційного клімату України актуальним на сьогодні є питання удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Основним ризиком для зовнішньоекономічного співробітництва України з країнами Західної Європи є загострення російсько-українського конфлікту, що провокує відтік інвестицій з України, насамперед із сектору фінансової та страхової діяльності, де в основному зосереджений акціонерний капітал з Італії, Австрії та Франції. Водночас такі країни, як Німеччина, можуть тиснути на українську сторону з метою посилення гарантій захисту інтересів власних інвесторів, що працюють на внутрішньому ринку України.

Негативним чинником є також орієнтація провідних країн ЄС (зокрема,

Франції, Німеччини), безпосередньо залучених до врегулювання української кризи, на отримання індивідуальних вигод від ситуації та політичних та економічних бонусів на майбутнє, включаючи ті, які можуть безпосередньо впливати на суверенітет України.

В контексті погіршення відносин України та Російської Федерації, загрозливим є статус Італії як одного з найбільших зовнішньоторговельних партнерів Росії, що може спричинити посилення впливу російського уряду на позицію італійського бізнесу в питанні українсько-італійської співпраці.

При цьому слід зазначити, що збільшення інноваційного та технологічного розриву між Україною та ЄС обмежує можливість використовувати стратегії, спрямовані на забезпечення паритету в торгових відносинах.

Якщо говорити про країни Прибалтики та Скандинавії, то структурне безробіття та значна нерівність доходів залишаються основними соціальними проблемами. Погіршення експортних позицій пов'язане з уповільненням економіки в країнах ЄС. Низька ємність внутрішнього ринку країн Балтії не дозволяє розглядати його як важливий в контексті розробки Україною стратегій компенсації можливих збитків на інших зовнішніх ринках.

Крім того, обмежені можливості збільшення поставок української продукції на ринки скандинавських країн, навіть в умовах лібералізації торговельних відносин «Україна-ЄС», супроводжуються використанням внутрішнього ринку України цими державами для нарощування власного експорту. Структура системи управління економікою в скандинавських країнах майже не дає українській стороні можливості отримати економічні дивіденди від зближення з ЄС.

Основними торговельними партнерами України є також Китай, США та Туреччина. За підсумками 2019 року на їх долю припадає відповідно 10,0%, 4,6% та 4,4% зовнішньоторговельного обороту товарів і послуг.

Зовнішньоторговельний оборот товарів і послуг з Туреччиною у 2019 році збільшився на 23,3% (на 1,1 млрд дол.) і становив 5,7 млрд дол.

Експорт товарів і послуг збільшився на 11,3% (на 286,0 млн дол.) і склав 2,8 млрд дол. Імпорт товарів і послуг збільшився на 37,6% (на 799,4 млн дол.) і становив 2,9 млрд дол. Сальдо товарів і послуг склалося негативним у сумі 106,8 млн дол. проти позитивного 406,6 млн дол. у 2018 році [15].

Зовнішньоторговельний оборот товарів і послуг з США у 2019 році збільшився на 9,1% (на 507,0 млн дол.) і становив 6,1 млрд дол. Експорт товарів і послуг збільшився на 6,8% (на 143,9 млн дол.) і склав 2,3 млрд дол. Імпорт товарів і послуг збільшився на 10,6% (на 363,1 млн дол.) і становив 3,8 млрд дол. Сальдо торгівлі товарами і послугами склалося від'ємним у сумі 1,5 млрд дол. та погіршилось у порівнянні з показниками 2018 року на 219,2 млн дол. [15].

З 2014 року в рамках Угод уряд США спрямував понад 200 мільйонів доларів на підтримку пріоритетних секторів розвитку України. Зокрема, в рамках Угоди про сприяння прозорим процесам управління за широкої громадської участі, уряд США виділив понад 62 мільйони доларів. Кошти були вкладені у реалізацію проектів у таких сферах: вдосконалення законодавчого середовища відповідно до європейських стандартів, включаючи антикорупційне та виборче законодавство, підвищення підзвітності Уряду України та дотримання верховенства права.

У рамках Угоди про сталий економічний розвиток на широкій державній основі уряд США виділив понад 139 мільйонів доларів на реалізацію проектів, спрямованих на збільшення доступності інвестицій для потреб середнього класу, зміцнення економічного потенціалу приватного сектору, підвищення рівня Енергетичної безпеки України та збільшення обсягів сільськогосподарського виробництва в результаті реформ. Основні позиції експорту товарів до США: чорні метали (53,7% від загального обсягу експорту), вироби з чорних металів (6,7%), електричні машини (5,7%). Основні позиції імпорту товарів: засоби наземного транспорту крім залізничного (22,7%), реактори ядерні, котли, машини (17,7%), палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки (11,4%), електричні машини (7%),

насіння і плоди олійних рослин (6,7%), пластмаси і полімерні матеріали (5,2%), фармацевтична продукція (5,1%). За даними Державної служби статистики України [14] експорт вітчизняних послуг до США зростає. У структурі експорту послуг переважають: послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги (64,8% від загального обсягу експорту), транспортні послуги (18,6%), ділові послуги (10,5%). В структурі імпорту переважають: державні та урядові послуги (78,4% від загального обсягу імпорту), ділові послуги (7%) [48].

Таким чином, поширення ефекту згаданих Угод дозволить визначити нові сфери допомоги до 2025 року, зокрема: розвиток кібербезпеки, антикорупційна діяльність, реформа фінансового сектору, розвиток конкурентоспроможної економіки, боротьба з торгівлею людьми, розвиток та зміцнення демократії в Україні [49].

Співробітництво України з країнами Північноамериканської зони вільної торгівлі на даний час є особливо перспективним. Підтвердженням цього є підписання Угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою. Така угода відкриє 98% канадського ринку для української продукції [3]. Основа експорту — сировина. Соеві боби. — це 60% українського експорту до Канади. Слід зазначити, що за даними Державної статистики України [14], обсяги товарообороту між Україною та Канадою мають тенденцію до зменшення. Основні статті експорту до Канади: мідь та вироби з неї (11,5% від загального експорту), реактори ядерні, котли, машини (8,3%), екстракти дубильні (8,1%) іграшки (6,5%) та деревина і вироби з деревини (5,3%). Основні статті імпорту з Канади: палива мінеральні, нафта та продукти її перегонки (55,8%), фармацевтична продукція (10,5%) [48].

Поглиблення співпраці з Китаєм, особливо для східноєвропейських країн з обмеженими грошовими коштами, саме по собі є ризиком. Китай часто використовує інвестиції у стратегічну інфраструктуру, кібератаки та дезінформацію. Поглиблення відносин з Китаєм поставить під загрозу відносини України із США. Зовнішньоторговельний оборот товарів і послуг

з Китаєм у 2019 році збільшився на 30,8% (на 3,1 млрд дол.) і склав 13,2 млрд дол. Експорт товарів і послуг збільшився на 64,3% (на 1,5 млрд дол.) і становив 3,8 млрд дол. Імпорт товарів і послуг збільшився на 21,0% (на 1,6 млрд дол.) і склав 9,4 млрд дол. Сальдо торгівлі товарів і послуг склалося від'ємним у сумі 5,6 млрд дол. та погіршилось на 154,0 млн дол. у порівнянні з показниками 2018 року.

Загалом найактивнішими були контакти на європейському та євроатлантичному напрямках. Завдяки візитам на найвищому рівні просувалась діяльність щодо Туреччини, Японії, Канади, країн Балтії та Північної Європи. Франція, Німеччина та США постійно залишались на порядку денному, хоча відносини з ними звелися фактично до діалогу щодо Донбасу, Російської Федерації та майбутньої зустрічі “нормандської четвірки”.

За результатами 2019 року топ-5 країн українського експорту стали Китай (7,2% від загального обсягу експорту), Польща (6,6%), РФ (6,5%), Туреччина (5,2%) та Німеччина (4,8%). Загалом сумарно за п'ятьма індикаторами (політичний інтерес, міжінституційне співробітництво, стратегічне бачення, діяльність та результати), найвищі показники Україна має за рахунок співпраці з ЄС та країнами Балтії [15].

Таким чином, економічна співпраця між країнами є необхідним елементом розвитку світогосподарської системи, адже дає змогу отримувати вигоду обидвом сторонам. Нинішня нестабільна ситуація в Україні створює серйозні проблеми для бізнесу. Для України торговельно-економічне співробітництво становить суттєвий інтерес, особливо в умовах російської агресії, яка вимагає геополітичних змін в економічній співпраці. Крім того, економічні контакти зі США, ЄС, Канадою, окрім економічної вигоди, створюють позитивний імідж для української економіки, який свідчить про надійність України як партнера.

РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

3.1 Публічне управління як інституціональна система розвитку міжнародного економічного співробітництва

Публічне управління надає сутності управлінської діяльності характер спрямованості на цінності, цілі та потреби громади, відкритості, солідарності, раціоналізму та безпосередньої причетності особи до вирішення проблем громади; забезпечує результативність і ефективність управлінського процесу за рахунок доцільного та своєчасного використання ресурсів на основі сучасних методів управління. Модернізація та розвиток інститутів, механізмів і моделей публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва є актуальною науковою та практичною проблемою. За висловом Норта [23, с. 4]: «Інститути - це правила гри в суспільстві, створені людиною обмеження, що формують людську взаємодію. Вони структурують стимули для обміну між людьми, будь то політичні, соціальні чи економічні». Інституції включають, наприклад, контракти та виконання контрактів, захист прав власності, верховенство права, державні бюрократії, фінансові ринки. Однак вони також включають звички та переконання, норми, соціальні особливості та традиції в освіті (так звані неформальні інституції). Формальні інститути, як правило, мають в якості першоджерела неформальні інститути, оскільки соціальні норми у сферах статі, класу визначають правила політичної участі та представництва, методи економічного обміну та включення до різних групи в суспільстві.

У дослідженні [4] оцінюється відносне значення інститутів, міжнародної економічної взаємодії та інтеграції (торгівлі) у визначенні різниці в доходах між найрозвиненішими країнами світу та найбільш бідними. Вони виявляють, що інституційні детермінанти є пріоритетними.

Сформована система інститутів забезпечує більше самовираження держави в контексті міжнародної співпраці, дозволяють вільний потік інформації та заохочують створення асоціацій. Вони формують процвітаючі соціальні відносини, які сприяють розширенню економічної взаємодії за рахунок підвищення рівня довіри та більш широкої доступності інформації. Вони дозволяють більший розподіл ресурсів через демократичні інститути та використання держави для зменшення ризику, пов'язаного з економічною діяльністю [2].

Велике значення мають поняття системності та інституціональності публічного управління. Вони розширюють її концептуальну основу. Публічне управління спрямоване на забезпечення загального блага, суспільного цінностей, цілей, інтересів і потреб і виступає як цілісність управлінського процесу від ідентифікації інтересу та/чи потреби особи до оцінки результату їх вирішення: тобто управлінських процесів: ідентифікації інтересу та/чи проблеми особи, формування інтересів та/чи потреб громади (територіальної, професійної тощо) та їх представлення у публічній політиці, перетворення публічної політики демократичним шляхом у державну політику, реалізація державної політики механізмом держави та оцінювання суб'єктами публічної сфери результатів впровадження державної політики.

Нами запропоновано власне бачення інституціонального середовища розвитку міжнародного економічного співробітництва. Як бачимо на рис.2.2. на інституційне середовище впливають як зовнішні, так і внутрішні чинники. Система інститутів включає формальні та неформальні інститути, які створюють визначальні умови для формування сприятливого інвестиційного клімату. Інститути, сприятливі для розвитку, об'єднують ресурси для забезпечення інвестицій в освіту, охорону здоров'я та інфраструктуру, які лежать в основі економічної взаємодії та необхідні та доповнюють приватні інвестиції. Неофіційні установи лежать в основі економіки. Вони включають державні установи, профспілки, громадські структури та професійні асоціації. Вони складають основу, яка визначає відповідь на закони та урядові рішення.

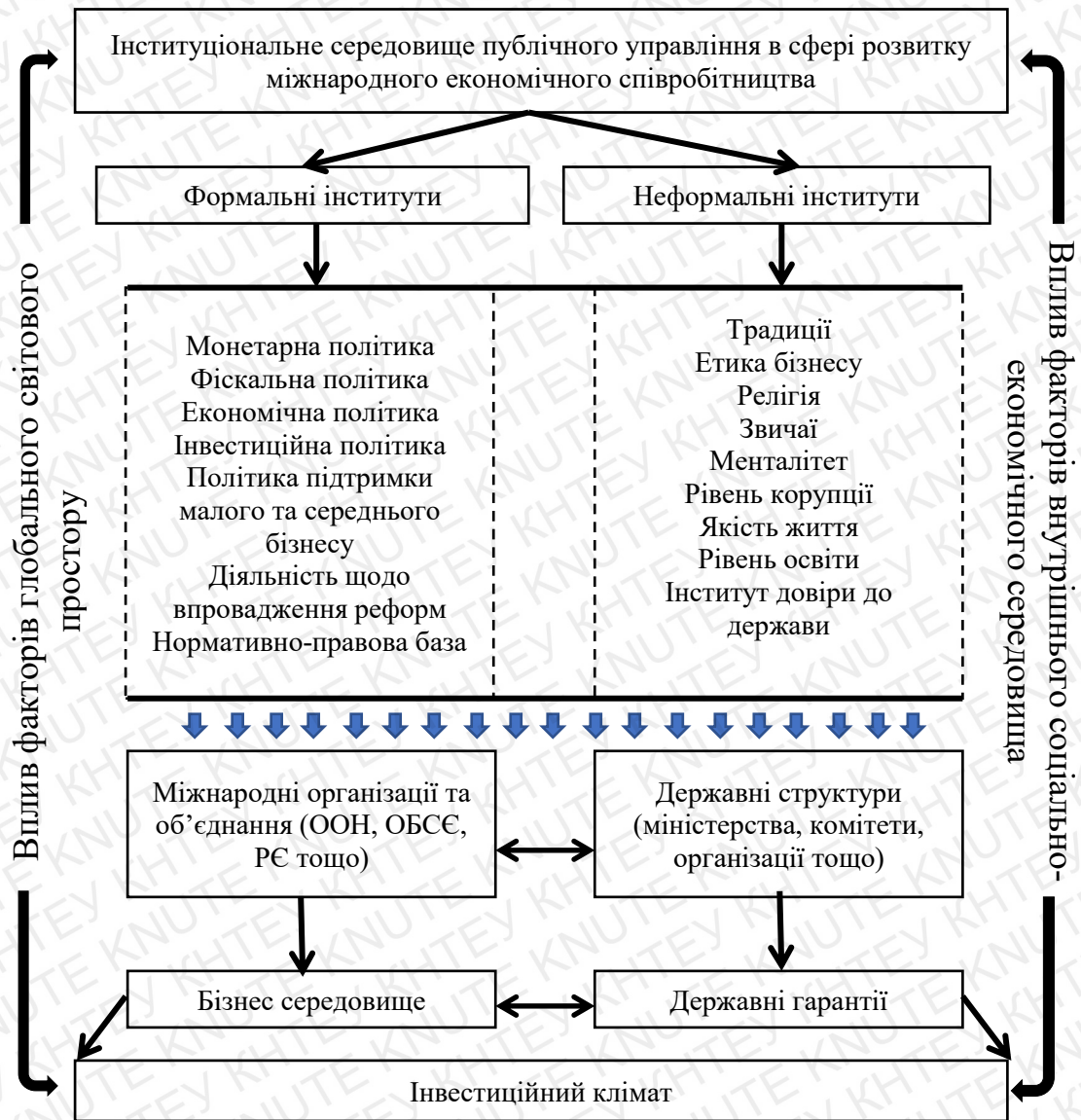

Рис. 3.1 Інституціональне середовище публічного управління в сфері розвитку міжнародного економічного співробітництва

Джерело: авторська розробка

В Україні провідною структурою, що відповідає за міжнародне економічне співробітництво є Департамент міжнародної співпраці у сфері економіки, торгівлі та сільського господарства [27]. Основними завданнями департаменту є:

- участь у формуванні та реалізації державної політики багатостороннього та двостороннього співробітництва з країнами Європи, Північної,

Центральної та Південної Америки, Азії та Тихоокеанського регіону, Африки, Близького та Середнього Сходу;

- розроблення пропозицій з активізації та поглиблення економічного, торговельного співробітництва та співробітництва у сфері сільського господарства з іноземними державами і їх угрупованнями, у тому числі з використанням секторальних інструментів міжнародної торгівлі;
- розроблення та опрацювання проектів законодавчих і нормативно-правових актів з питань реалізації міжнародного торговельно-економічного співробітництва та європейської інтеграції України;
- участь у розробленні та/або підготовці до підписання двосторонніх угод з питань торговельно-економічного співробітництва та співпраці у сфері сільського господарства з країнами Європи, Північної, Центральної та Південної Америки, Азії та Тихоокеанського регіону, Африки, Близького та Середнього Сходу та координація їх виконання;
- підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів, розроблення пропозицій щодо подальшого розвитку торговельно-економічного співробітництва з країнами Європи, Північної, Центральної та Південної Америки, Азії та Тихоокеанського регіону, Африки, Близького та Середнього Сходу на засідання Кабінету Міністрів України, комітетів Верховної Ради України, колегії Мінекономіки та робочі наради;
- забезпечення в межах компетенції взаємодії центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо розвитку багатостороннього та двостороннього співробітництва з іноземними державами в економічній, торговельній та сільськогосподарській сферах;
- здійснення загальної координації діяльності українських частин двосторонніх комісій, комітетів, координаційних рад та інших міжурядових органів з питань економічного співробітництва;
- здійснення функцій секретаріатів Українських частин спільних міжурядових комісій з питань співробітництва у межах, визначених

нормативно-правовими актами України та міжнародними договорами України;

- здійснення функцій секретаріату Координаційної ради з економічного співробітництва з Японією при Мінекономіки України та Комітету ділового співробітництва з Україною Японської федерації бізнесу "Кейданрен";
- здійснення функцій секретаріату Спільного українсько-малазійського торговельного комітету;
- забезпечення діяльності контактного пункту в рамках співробітництва з питань торгівлі між Україною та Канадою відповідно до положень глави 15 "Співробітництво з питань торгівлі" Угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою;
- координація підготовки та проведення засідань комітетів, підкомісій та робочих груп з питань співробітництва в сфері сільського господарства, утворених з іноземними країнами [27].

В останні роки нормативно-правова база, в якій закріплені стратегічні засади міжнародного економічного співробітництва України, зазнала певних змін. Частина таких змін стала результатом раніше визначеної політики, яка отримала своє оформлення у 2019 р., але водночас мала і певний політичний окрас. Інша частина відбулась через зміну президентської та урядової команди після виборів, що вимагало нового визначення системи зовнішньополітичних координат та завдань.

Головною подією року щодо стратегічного закріплення зовнішньополітичного курсу держави стало ухвалення ВРУ у лютому Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору)». Ініціатива Президента П. Порошенка щодо внесення змін до Конституції України була запропонована ще у середині 2018 р. Закон передбачає внесення змін до низки статей Конституції, які визначають повноваження ВРУ (ст. 85 КУ),

Президента України (ст. 102), а також КМУ (ст. 116). Зокрема, парламент уповноважується на реалізацію стратегічного курсу на набуття повноправного членства України в ЄС та НАТО, а уряд має забезпечити реалізацію зазначеного курсу. Президент України виступає гарантом реалізації стратегічного курсу.

Водночас даний законопроект та зміни, які були ним внесені, мали скоріш політичний ефект (як внутрішньополітичний, так і у спілкуванні з міжнародними партнерами). Співробітництво як з ЄС, так і НАТО продовжилось, базуючись на угодах, планах дій і дорожніх картах, які були дійсними вже декілька років. Оновлена Річна національна програма Україна – НАТО, в якій було змінено методологію розробки на вимірювальні показники, (results based management) стала важливим внутрішнім доповненням зовнішніх зобов'язань.

У зовнішньополітичній царині, пропонується здійснювати діалог з ЄС у відповідних сферах (політичний діалог, економічне співробітництво, безпека та оборона) з метою набуття повноправного членства в ЄС. За євроатлантичним напрямом найамбітнішим заходом є підготовка та подання пропозицій щодо звернення до Північноатлантичної ради та Генерального секретаря НАТО щодо приєднання України до Плану дій щодо членства в НАТО.

Загалом, нормативно-правова база, що визначає зовнішньополітичні цілі, принципи та напрями, складалась з таких документів: Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (2010) [30]; Закон України «Про дипломатичну службу» (2018) [29]; Закон України «Про національну безпеку України» (2018) [31]; Стратегія національної безпеки України (2020) [43]; Воєнно-медична доктрина України (2018) [11]; Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» (2015) [45]; Доктрина інформаційної безпеки України (2016) [16]; Енергетична стратегія України до 2035 року (2017) [36]; Експортна стратегія України – Дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі 2017 – 2021 рр. (2017) [35]; Стратегія розвитку оборонно-промислового

комплексу України на період до 2028 року (2018) [44]; Угода про асоціацію між Україною та ЄС (2014) [33]; Хартія про особливе партнерство між Україною та НАТО (1997) [50]; Річна національна програма Україна – НАТО (2020) [34].

Сучасний підхід до визначення стратегічних і тактичних кроків досягнення цілей передбачає, що урядові інституції мають підготувати концепції державної політики щодо досягнення цілі, а також детальний середньостроковий план їх досягнення до 2024 р. До стратегічних документів 2019 р. із важливим зовнішньополітичним компонентом треба віднести підписаний у листопаді Указ Президента України №837/2019 «Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави» [32]. Зовнішньополітичний блок вказаного документа став відповіддю на суспільний запит щодо позиції влади на предмет пріоритетів зовнішньої політики України. Поява указу мала заповнити прогалини в урядовій програмі щодо питань зовнішньої політики та міжнародної безпеки. Так, Указ окреслив дев'ять пріоритетних завдань, які мають бути реалізовані урядом у зовнішньополітичній сфері до кінця 2020 р.: посилення міжнародної підтримки України у відновленні територіальної цілісності та суверенітету; знаходження підтримки міжнародних партнерів у реалізації курсу на набуття членства в ЄС та НАТО; розвиток партнерських відносин з державами-членами Групи семи та Групи двадцяти; розвиток партнерських відносин із сусідніми державами; ефективний зовнішньополітичний супровід економічного розвитку (економічна дипломатія); сприяння формуванню позитивного іміджу України у світі, у т.ч. інструментами культурної дипломатії; посилення захисту громадян України та українських юридичних осіб за кордоном; співпраця із закордонними українцями; посилення можливостей дипломатичної служби, її ефективності та результативності.

Окремої Стратегії (концепції, доктрини) зовнішньої політики України, яка б чітко передбачала пріоритети, задачі, засоби їх досягнення та ресурси, протягом 2019 р. прийнято не було. На рівні окремих країн, регіонів, як і на

рівні окремих функціональних напрямів, традиційно був помітний брак регіональних чи тематичних стратегій (державних політик).

Протягом року відбувалось підписання окремих документів двостороннього рівня з країнами світу, здебільшого функціонального рівня. У контексті вже існуючого масиву стратегічних документів найбільш присутніми у текстах є такі зовнішньополітичні напрями: ЄС, НАТО, США, Велика Британія. Найнижчі показники стратегічного бачення мають відносини із Францією, Угорщиною, Іраном, Туреччиною, країнами Близького Сходу, Азійсько-Тихоокеанського регіону, Латинської Америки, Центральної Азії, а також питання міжнародної безпеки та нерозповсюдження ядерної зброї.

Таким чином, публічне управління в сфері міжнародного економічного співробітництва має системний і інституціональний характер, де системоутворюючим фактором виступають цінності, цілі та потреби колективу, громади та суспільства, відношення між суб'єктами публічної сфери мають характер взаємодії та взаємосприяння та регулюються суспільно визнаними інститутами (правилами, нормами, традиціями тощо) та інституціями (органами публічного управління).

3.2. Напрями удосконалення публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва (на прикладі Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України)

Міжнародне економічне співробітництво є вагомим чинником розвитку економіки України. Торік розвиток торговельно-економічного співробітництва між Україною зіткнувся з низкою проблем, ключові з яких були пов'язані з диверсифікацією геополітичних та регіональних пріоритетів української держави.

Глобалізація світових товарних ринків та економік, зростаюче значення зовнішньоекономічних та торгових відносин, розвиток міжнародного

співробітництва відповідають за все більш тісну інтеграцію та взаємозалежність зовнішньої торгівлі та внутрішньої економіки. Однак критична залежність України від зовнішніх ринків є одним з основних обмежень, що впливають на економічний розвиток держави. Тому масштабна криза міжнародної економіки обмежує можливості нарощувати та географічно диверсифікувати наш експорт, що негативно впливає на економіку України.

Загалом протягом останніх п'яти років зовнішньоекономічна діяльність продовжує залишатися під впливом окремих великих олігархічних груп, контролюватися численними адміністративними органами та обмежуватися недосконалим законодавством. Стратегічне бачення щодо форми торговельних відносин з Росією та роботи з окремо взятими регіонами та провідними міжнародними економічними та фінансовими організаціями відсутнє. Ключові проблеми розвитку міжнародного економічного співробітництва ілюструє рис.3.1.

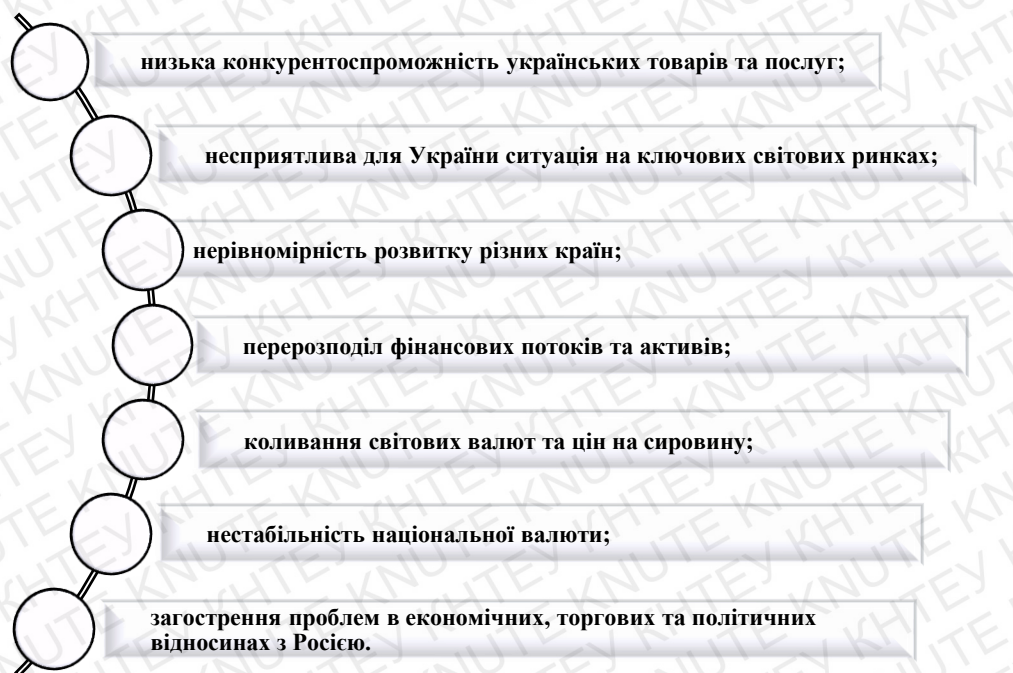

Рис.3.1 Проблеми міжнародного економічного співробітництва

Джерело: авторська розробка

В даний час у світовій економіці більш швидке зростання демонструють країни "Великої сімки", на відміну від групи країн БРІКС та інших "нових" ринків, де існує обмеження зростання споживчого попиту, для традиційних

товарних груп українського промислового експорту (металургійних, машинобудівних та хімічних речовин).

Особливо негативний вплив на динаміку зовнішньої торгівлі України матиме ймовірне уповільнення економіки в Китаї та Росії. З іншого боку, ці негативні процеси матимуть менший вплив на внутрішній експорт сільськогосподарської продукції, оскільки в країнах, що розвиваються, триватиме динамічне збільшення попиту на продовольство. Крім того, при позитивному сценарії розвитку світового ринку металопродукції (включаючи подолання кризи в галузі Китаю та Туреччини, як основних гравців на цьому ринку), Україна матиме можливості покращити баланс зовнішньої торгівлі.

Серед ключових факторів зниження ефективності міжнародного економічного співробітництва доцільно назвати: погіршення відносин Заходу з Росією (включаючи запровадження взаємних економічних санкцій) через окупацію Криму, підтримка сепаратистських рухів на півдні та сході України; ускладнення ситуації загальної безпеки в басейні Чорного моря. Це може спричинити формування нових викликів економічній безпеці, насамперед у Східній Європі та країнах Балтії, Південному Кавказі, Туреччині та країнах Митного союзу. Крім того, слід відзначити такі негативні чинники, як: підвищення ризику подальшого зростання нестабільності (через соціальні хвилювання) в Аргентині, Болівії, Венесуелі, Бахреїні, Ємені, Нігерії, Греції, Боснії та Герцеговині; збереження загрози ескалації військових конфліктів у регіоні Близького Сходу та Північної Африки (Сирія, Ліван), в Африці (Південна Африка, Конго) з перспективою розширення існуючих зон нестабільності.

Можна виділити основні проблеми розвитку міжнародних економічних відносин України в сучасних умовах

- законодавство України є недосконалим (у співставленні з законодавством країн ЄС) у сфері митного, податкового, інвестиційного регулювання;

- українські та іноземні (зокрема з країн ЄС) виробники знаходяться в нерівних умовах конкуренції;
- не завершено процес підготовки та впровадження нормативно-правових актів у сфері приватизації, державно-приватного партнерства;
- незадовільним є технічний стан оснащення та основних фондів;
- низькою є активність у реалізації в Україні інвестиційно-інноваційних проектів.

Вивчення сучасних тенденцій розвитку зовнішньої торгівлі в Україні надає можливість запропонувати шляхи, завдяки яким використання яких дозволить вдосконалитись зовнішньоторговельної діяльності держави та підвищення її ефективності в умовах глобалізаційних викликів.

В загальному можна окреслити основні вектори удосконалення публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва:

- посилення міжнародної підтримки України у відновленні територіальної цілісності та суверенітету;
- пошук підтримки міжнародних партнерів у реалізації курсу на набуття членства в ЄС та НАТО;
- розвиток партнерських відносин з державами-членами Групи семи та Групи двадцяти;
- розвиток партнерських відносин із сусідніми державами;
- економічна дипломатія;
- сприяння формуванню позитивного іміджу України у світі;
- посилення захисту громадян України та українських юридичних осіб за кордоном;
- співпраця із закордонними українцями,
- посилення можливостей дипломатичної служби, її ефективності та результативності.

Процеси глобалізації та європейської інтеграції оновлюються з урахуванням адаптації економічної політики до інституціональних особливостей європейської економічної структури. У той же час, з метою

забезпечення інноваційного розвитку, доцільно активізувати співпрацю в інноваційних проектах із високотехнологічними країнами азіатського зовнішньоекономічного вектору. Відкриття ринків товарів, послуг, інвестиції, інновації призводять до масштабної транснаціоналізації та визначають ліберальний формат міждержавної співпраці. За таких умов формується багатополосна система міжнародних відносин.

Нами було зроблено спробу розробити концептуальні підходи до організації публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва. Пропозиції ілюструє рис.3.2.

З огляду на проведені дослідження, на наш погляд, актуальними є пропозиції щодо виокремлення пріоритетних напрямів діяльності з боку профільного Міністерства економічного розвитку, торгівлі та сільського господарства щодо формування ефективної зовнішньоекономічної політики. Виходячи з принципів багатовекторності зовнішньоекономічної політики держави, основними напрямками її розвитку, на наш погляд, мають стати наступні:

1) Азіатський вектор. Вказаний регіональний ринок є найбільш масовим, оскільки там мешкає більше половини населення світу (4,3 млрд. чоловік, або 60,0%), родовища багаті природними ресурсами і виробляється близько 50% світового ВВП.

В економічній сфері національні інтереси України відображаються на посиленні присутності та поглиблення співпраці з провідними країнами Азії: Японією, КНР, Республікою Корея, Сінгапуром, Індонезією, Таїландом, Малайзією, Туреччиною та ін У контексті співпраці з азіатським регіоном слід зазначити партнерів України: Китай, Туреччину та Індію.

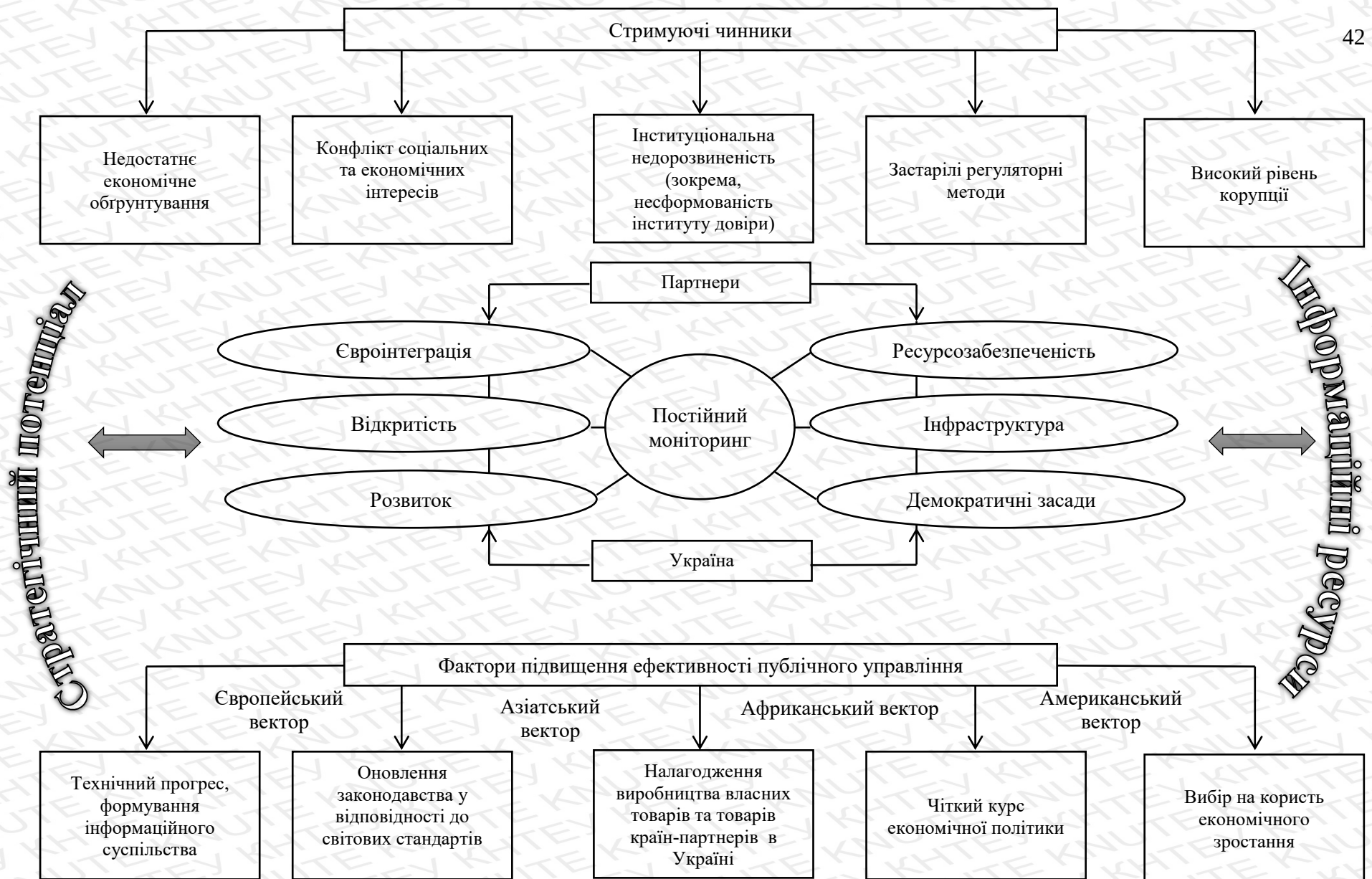

Рис.3.2 Концепція публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва

Джерело: авторська розробка

2) Африканський вектор. Африканський континент ще не є щільно інтегрованим у світову економіку і його роль у світовій торгівлі вимірюється кількома відсотками, хоча це величезний ринок, який не слід ігнорувати. Описуючи цей напрям, слід зазначити, що більшість африканських країн визнали Україну незалежною державою та налагодили дипломатичні відносини. Однак прямі торгові контакти встановлюються лише з обмеженою кількістю північноафриканських держав. Переважну більшість товарів з країн Африки Україна купує на міжнародних біржах.

Аналізуючи економічний аспект інтересів України, слід визнати, що серед торговельно-економічних партнерів Африка займає далеко не провідні позиції. Однак стосунки України з країнами Африки розвиваються. Це підтверджується позитивним сальдо торгового балансу з Африкою, що в свою чергу спонукає Україну до розширення ринків збуту та збільшення внутрішнього експорту.

Африка закладена в основних завданнях зовнішньополітичної стратегії нашої країни, які полягають у поступовому вступі у світ політичних, економічних, гуманітарних та інших процесів як повноправний учасник нової глобальної системи міжнародних відносин. Враховуючи потенціал африканських країн, важливо враховувати їх досягнення у певних галузях та економічний інтерес України. Це створює передумови для розвитку науково-технічного співпраці, що підвищить ефективність експорту українських патентів та ліцензій і допоможе уникнути традиційних труднощів у галузі розробки нових технологій. Україна, в свою чергу, може задовольнити потреби африканських країн у картографічній та геодезичній справах дослідження, геологічні розвідки, комп'ютерне програмне забезпечення. Ми наголошуємо, що наша держава є такою зацікавлені в імпорті багатьох видів сировини. Цей континент, багатства якого немає повністю вивчена, є світовим лідером у багатьох видах природних ресурсів.

Водночас Україна є важливим експортером в Африку зерна, як продуктів харчування (пшениця) і корми (ячмінь). Основними споживачами

української продукції є: Єгипет, на який припадає 33,66% всього українського експорту до Африки, Алжиру (19,47%), Марокко (8,44%) та Тунісу (5,08%).

3) Американський вектор. Важливим питанням є встановлення відносин стратегічного партнерства між Україною та Сполученими Штатами Америки. Йдеться про розвиток партнерських відносин з наймогутнішою державою світу, статус якої визначається економічним і військовим потенціалом, впливом на міжнародні фінансові організації та на впровадження нових технологій.

4) Європейська інтеграція, як стратегічний напрямок розвитку України, - це не лише зовнішньоекономічний вектор, але також орієнтир для цінностей для всього українського суспільства. Тому на шляху вирішення проблеми підвищення якості публічного управління в контексті міжнародної співпраці, в першу чергу, виникає необхідність вивчення закономірностей та особливості розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України.

Таким чином, основними напрямками змін повинні бути: перегляд експортно-імпоротної політики держави та розробка чітких пропозицій щодо поступового переходу від експорту сировини до виробництва продукції з високою доданою вартістю; вдосконалення законодавчої бази з метою забезпечення функціонування кредитування і страхування експорту за участю влади, а також надання тимчасових гарантій на експортні кредити, що заохотить вітчизняних виробників більш активно виходити на ринки ЄС, Азії, Африки та інших країн; розробка та реалізація комплексних заходів, спрямованих на: демонополізацію економіки, ліквідацію корупції на умовах ведення бізнесу та залучення іноземних та внутрішніх інвестицій; підвищення конкурентоспроможності товарів за рахунок підвищення їх якості; активізація співпраці з виробниками Європейського Союзу у зв'язку з передачею виробництва (частково або повністю) в Україну та заміна імпоротної продукції на внутрішніх ринках.

ВИСНОВКИ

1. Досліджено теоретичні засади публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва. Проаналізовано різні бачення сутності публічного управління в контексті формування ефективного міжнародного економічного співробітництва. Вітчизняні науковці пропонують застосування інтегрованого підходу до процедури формування та реалізації стратегії міжнародного економічного співробітництва, а також розробку моделей координації європейської інтеграційної політики з урахуванням повноважень органів влади у сфері європейської інтеграції та ступеню їх децентралізації.

2. Виявлено, що міжнародні організації справляють значний вплив на розвиток сучасної економіки.

Важливими питаннями України у відносинах з Радою Європи (РЄ) залишаються такі: зміцнення верховенства права, демократичних інститутів, прав людини; продовження й успішне втілення реформ; російська агресія, відновлення і посилення санкцій щодо РФ. Українська сторона послідовно втілювала рекомендації РЄ, успішно здійснювалися спільні проєкти. Крім того, Україна постійно співпрацює з ООН. Зокрема, Україна активно була представлена на секторальному рівні та мала перемоги у міжнародно-правових інституціях системи ООН.

Розглянуто напрями співпраці з низкою організацій. Міжнародні міждержавні економічні організації залучають в якості своїх членів різні країни та їх об'єднаними зусиллями намагаються розв'язати проблеми у певних галузях національних економік, наприклад, у міжнародній торгівлі (СОТ), у розвитку атомної енергетики у мирних цілях (МАГАТЕ), у промисловому розвитку (ЮНІДО), у розвитку сільського господарства та покращення харчування населення (ФАО) тощо, у вирішенні фінансових проблем (МВФ) тощо.

Таким чином, міжнародні економічні організації, тісно співпрацюючи із країнами світу, сприяючи розвитку їх національних економік, є одним із основних інститутів, що впливають на формування міжнародних економічних стратегій. Різновидом міжнародних організацій є регіональні інтеграційні угруповання держав. Їх виникненню і поширенню також сприяли глобальні тенденції, які зумовили більш тісний ніж раніше зв'язок між суб'єктами економіки та активізували їх співробітництво.

3. Визначено особливості міжнародного економічного співробітництва в сучасних умовах. Зростання економічної взаємозалежності між економічними одиницями чітко проявляється через темпи та тривалість світових економічних криз. Прояви та наслідки світової фінансово-економічної кризи різняться і в основному залежать від країни та її ролі у світовій економічній системі. Резерв стабільності національної економіки в суперечливих обставинах глобалізації зумовлений зваженою комбінацією урядової політики протекціонізму та здобуттям переваг при міжнародному поділі економічних факторів. Системний підхід необхідний для цілеспрямованої якісної зміни позиції окремої держави в мінливій архітектурі світової економіки.

Встановлено, що євроінтеграційний напрям України в останні роки визначає міжнародну співпрацю з країнами ЄС як пріоритетну. Значні відмінності в темпах розвитку держав відповідають за складну макроекономічну ситуацію в регіоні. Це пов'язано з нерівномірним впливом кризи на стан національних фінансових систем, ринків праці та нерухомості, а також різними рівнями кроків урядів (фіскального та монетарного) для подолання кризи.

Європейський Союз є головним торговельним партнером України. За результатами 2019 року питома вага торгівлі товарами та послугами з ЄС склала 40,1% від загального обсягу торгівлі України (за результатами січня-червня 2020 року - 40,8%). Зовнішньоторговельний оборот товарів і послуг з країнами ЄС у 2019 році збільшився на 6,5% (на 3,2 млрд дол.) і склав 52,9

млрд дол.

Встановлено, що важливими торговельними партнерами України є також Китай, США та Туреччина. За підсумками 2019 року на їх долю припадає відповідно 10,0%, 4,6% та 4,4% зовнішньоторговельного обороту товарів і послуг. Зовнішньоторговельний оборот товарів і послуг з Туреччиною у 2019 році збільшився на 23,3%, а з США у 2019 році зріс на 9,1%. Співробітництво України з країнами Північноамериканської зони вільної торгівлі на даний час є особливо перспективним. Підтвердженням цього є підписання Угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою. Така угода відкриє 98% канадського ринку для української продукції.

В процесі дослідження було визначено, що у рейтингу Doing Business 2019 Україна піднялась на +5 пунктів і посіла 71 позицію зі 190 країн світу. Країна продемонструвала найбільше зростання в таких категоріях, як оподаткування (зростання на 110 позицій, 54 місце), міжнародна торгівля (+70 позицій, 78 місце) і захист прав інвесторів (+56 позицій, 72 місце).

Таким чином, економічна співпраця між країнами є необхідним елементом розвитку світогосподарської системи, адже дає змогу отримувати вигоду обидвом сторонам. Нинішня нестабільна ситуація в Україні створює серйозні проблеми для бізнесу. Для України торговельно-економічне співробітництво становить суттєвий інтерес, особливо в умовах російської агресії, яка вимагає геополітичних змін в економічній співпраці.

4. Проаналізовано інституціональне середовище міжнародної економічної співпраці. Модернізація та розвиток інститутів, механізмів і моделей публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва є актуальною науковою та практичною проблемою.

Нами запропоновано власне бачення інституціонального середовища розвитку міжнародного економічного співробітництва. В основі підходу лежить думка, про те, що на інституційне середовище впливають як зовнішні, так і внутрішні чинники. Система інститутів включає формальні та неформальні інститути, які створюють визначальні умови для формування

сприятливого інвестиційного клімату. Інститути, сприятливі для розвитку, об'єднують ресурси для забезпечення інвестицій в освіту, охорону здоров'я та інфраструктуру, які лежать в основі економічної взаємодії та необхідні та доповнюють приватні інвестиції. Неофіційні установи лежать в основі економіки. Вони включають державні установи, профспілки, громадські структури та професійні асоціації.

Визначено, що велике значення мають поняття системності та інституціональності публічного управління. Вони розширюють її концептуальну основу. Публічне управління спрямоване на забезпечення загального блага, суспільного цінностей, цілей, інтересів і потреб і виступає як цілісність управлінського процесу від ідентифікації інтересу та/чи потреби особи до оцінки результату їх вирішення: тобто управлінських процесів: ідентифікації інтересу та/чи проблеми особи, формування інтересів та/чи потреб громади (територіальної, професійної тощо) та їх представлення у публічній політиці, перетворення публічної політики демократичним шляхом у державну політику, реалізація державної політики механізмом держави та оцінювання суб'єктами публічної сфери результатів впровадження державної політики.

Таким чином, публічне управління в сфері міжнародного економічного співробітництва має системний і інституціональний характер, де системоутворюючим фактором виступають цінності, цілі та потреби колективу, громади та суспільства, відношення між суб'єктами публічної сфери мають характер взаємодії та взаємосприяння та регулюються суспільно визнаними інститутами (правилами, нормами, традиціями тощо) та інституціями (органами публічного управління).

5. Виокремлено ключові напрями удосконалення публічного управління в сфері міжнародного співробітництва. Глобалізація світових товарних ринків та економік, зростаюче значення зовнішньоекономічних та торгових відносин, розвиток міжнародного співробітництва відповідають за все більш тісну інтеграцію та взаємозалежність зовнішньої торгівлі та

внутрішньої економіки. Однак критична залежність України від зовнішніх ринків є одним з основних обмежень, що впливають на економічний розвиток держави. Тому масштабна криза міжнародної економіки обмежує можливості нарощувати та географічно диверсифікувати наш експорт, що негативно впливає на економіку України.

Особливо негативний вплив на динаміку зовнішньої торгівлі України матиме ймовірне уповільнення економіки в Китаї та Росії. З іншого боку, ці негативні процеси матимуть менший вплив на внутрішній експорт сільськогосподарської продукції, оскільки в країнах, що розвиваються, триватиме динамічне збільшення попиту на продовольство. Крім того, при позитивному сценарії розвитку світового ринку металопродукції (включаючи подолання кризи в галузі Китаю та Туреччини, як основних гравців на цьому ринку), Україна матиме можливості покращити баланс зовнішньої торгівлі.

Нами було зроблено спробу розробити концептуальні підходи до організації публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва. Основними напрямками змін повинні бути: перегляд експортно-імпоротної політики держави та розробка чітких пропозицій щодо поступового переходу від експорту сировини до виробництва продукції з високою доданою вартістю; вдосконалення законодавчої бази з метою забезпечення функціонування кредитування і страхування експорту за участю влади, а також надання тимчасових гарантій на експортні кредити, що заохотить вітчизняних виробників більш активно виходити на ринки ЄС, Азії, Африки та інших країн; розробка та реалізація комплексних заходів, спрямованих на: демонополізацію економіки, ліквідацію корупції на умовах ведення бізнесу та залучення іноземних та внутрішніх інвестицій; підвищення конкурентоспроможності товарів за рахунок підвищення їх якості; активізація співпраці з виробниками Європейського Союзу у зв'язку з передачею виробництва (частково або повністю) в Україну та заміна імпоротної продукції на внутрішніх ринках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Alesina A. Economic Integration and Political Disintegration / A. Alesina, E. Spolaore, R. Wacziarg // NBER Working Paper 6163. - September 1997. — Mode of access: <http://www.anderson.ucla.edu/faculty/pages/romain.wacziarg/downloads/separatism.pdf>.
2. Bardhan P. Institutions Matter, but Which Ones? // Economics of Transition. Vol. 13. Issue 3., 2005 P. 499–532
3. Free trade with Canada: Ukrainian perspective [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.unian.info/economics/1414030.html>
4. Rodrik, D Institutions Rule: The Primacy of Institutions over Geography and Integration in Economic development [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ksghome.harvard.edu/~drodrik.academic.ksg/institutionsrule,%205.0.pdf> – Назва з екрану.
5. Scholte J. A. The Geography of Collective Identities in a Globalizing World / J. A. Scholte // Review of International Political Economy. – 1996. – Vol. 3. – № 4. – P. 565–607.
6. Біла С. О. Стратегічні пріоритети сталого економічного розвитку країн європейського союзу до 2020 року / С. О. Біла, Д. А. Сирохман // Стратегія розвитку України. - 2015. - № 1. - С. 9-15. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sru_2015_1_4.
7. Борисенко О. П. Зовнішньоекономічна політика в Україні: проблеми та перспективи / О. П. Борисенко // Актуальні проблеми зовнішньоекономічної діяльності та митної справи в умовах глобалізації : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Дн. : Академія митної служби України, 2010. – 461 с
8. Буряк А. А. Інвестиційне співробітництво між Україною та ЄС у промисловості: регіональний розріз / А. А. Буряк // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і

- менеджмент. - 2017. - Вип. 25(2). - С. 30-33. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_25\(2\)_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_25(2)_9).
9. Бюлетень поточного стану торговельних відносин між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=2d47dab0-2594-4372-836c-2b636928f34a&title=BiuletenPotochnogoStanuTorgovelnikhVidnosinMizhUkrainoiuTas> – Назва з екрану
 10. Вовк С. Інтернаціоналізація інноваційної діяльності ТНК / С. Вовк // Журнал європейської економіки. – 2017. – Т. 16. – № 2. – С. 224 – 240.
 11. Воєнно-медична доктрина України: Постанова Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2018 р. № 910 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/910-2018-%D0%BF#Text>
 12. Герасимюк, Костянтин Харитонович Оптимізація територіально-управлінської системи в Україні в контексті європейського досвіду : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Костянтин Харитонович Герасимюк, Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Одес. регіон. ін-т держ. упр. – Одеса : [Б.в.], 2016. – 20 с., с. 5, 18
 13. Гнидюк Н. А. Механізм координації політики європейської інтеграції в системі державно-управлінських відносин / Н. А. Гнидюк // Актуальні проблеми державного управління. - 2010. - № 2. - С. 62-72. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2010_2_10.
 14. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ11_u.htm
 15. Довідка «Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2019 році» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=30d3074d-6882-4aac-bc4f-f4af8a30b221&title=>

[DovidkazovnishniaTorgivliaUkrainiTovaramiTa](#) PoslugamiU2019-Rotsi.

– Назва з екрану

16. Доктрина інформаційної безпеки України: Указ Президента України від 25 лютого 2017 року № 47/2017 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text>
17. Зайченко Ю. І. Роль організації економічного співробітництва та розвитку у захисті економічної конкуренції на міжнародному рівні / Ю. І. Зайченко // Прикарпатський юридичний вісник. - 2016. - Вип. 2. - С. 136-139. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pjuv_2016_2_31
18. Зелінська О.З. Концептуальні підходи до вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності регіону в умовах єврорегіонального співробітництва/ О.З. Зелінська // Інноваційна економіка. - 2020. –№ 5-6 (84). - С. 5-12. - Режим доступу: <http://inneco.org/index.php/innecoua/issue/view/29>
19. Іртищева І.О., Хвесик Ю.М. Міжнародна інвестиційна діяльність: Навч. посібник / І.О. Іртищева, Ю.М. Хвесик - ТОВ «Кондор – Видавництво», 2012.
20. Коліжук О. О. Напрями гармонізації податкової політики України до норм Європейського Союзу / О. О. Коліжук // Вісник Академії митної служби України. Сер. : Державне управління. - 2009. - № 1. - С. 75-80. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamcudu_2009_1_12.
21. Колосова В.П. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями: сучасний стан та перспективи розширення / В.П. Колосова, І.М. Іванова // Фінанси України. – 2014. – № 11. – С. 33 – 47, с. 69
22. Куцик П. Інтеграція економіки України в глобальне господарство: проблеми та перспективи / П. Куцик, О. Ковтун, Г. Башнянин, В. Шевчук // Економіст. – 2017. – № 2. – С. 11 – 19.

23. Норт Д. К. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики (Institutions, Institutional Change and Economic Performance (1990)) — М.: Фонд экономической книги «Начала», 1997. — 180 с. — с. 4
24. Остроумова В.В. Лібералізація і протекціонізм у сфері зовнішньоекономічної діяльності як напрями державної політики / В.В. Остроумова // Культура народів Причорномор'я. — 2007. — № 109. — С. 178–180.
25. Паламарчук Т. П. Оптимізація української аграрної євроінтеграції в умовах сучасного державного управління / Т. П. Паламарчук // Інвестиції: практика та досвід. - 2015. - № 4. - С. 138-142. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2015_4_29.
26. Побоченко Л.М. Інвестиційне співробітництво України з Європейським Союзом / Л.М. Побоченко // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. — 2011. — № 1. — С. 221–230./ Л.М. Побоченко // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. — 2011. — № 1. — С. 221–230.
27. Положення про департамент міжнародної співпраці у сфері економіки, торгівлі та сільського господарства: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України 18 грудня 2019 року № 725 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0725915-19#n9>
28. Попович В. В. Стандарти публічного управління як елементи методології європейської державної муніципальної політики / В. В. Попович // Публічне управління : теорія та практика // Зб. наук. пр. — Харків. — 2013. — Випуск 4 (16). — С. 75–83.
29. Про дипломатичну службу: Закон України від 07.06.2018 р. №2449-VIII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України

(ВВР), 2018, № 26 – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text>

30. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 08.07.2018 р. №2469-VIII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 40 – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>

31. Про національну безпеку України: Закон України від 07.06.2018 р. №2469-VIII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2018, № 31 – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2469-19#Text>

32. Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави: Указ Президента України від 08.11. 2019 року № 837/2019 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/837/2019#Text>

33. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. №1678-VII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2014, № 40 – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#n2>

34. Про Річну національну програму під егідою Комісії Україна - НАТО на 2020 рік: Указ Президента України від 26 травня 2020 року № 203/2020 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203/2020#Text>

35. Про схвалення Експортної стратегії України (“дорожньої карти” стратегічного розвитку торгівлі) на 2017-2021 роки: Розпорядження Кабінету міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1017-р [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-2017-%D1%80#Text>

36. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року “Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність”: Розпорядження Кабінету міністрів України від 18 серпня 2017 р. № 605-р [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80#Text>
37. Резнікова Н. В. Міжнародне співробітництво в сфері економічної політики: проблема збереження суверенітету та аналіз потенційних вигод / Н. В. Резнікова // Актуальні проблеми міжнародних відносин. - 2013. - Вип. 113(2). - С. 149-159. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2013_113\(2\)__23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2013_113(2)__23).
38. Ринейська Л. С. Інституційне середовище формування міжнародних стратегій економічного розвитку в умовах глобалізації. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6077> (дата звернення: 31.10.2020).
39. Сілічєва Н. Є. Напрями активізації транскордонної співпраці у регіональному розвитку. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. 2017. Вип. 1(2). С. 160-165. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuues_2017_1\(2\)__28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuues_2017_1(2)__28)
40. Сорока Р. Ю. Промислова політика та кластеризація економіки / Р. Ю. Сорока. // Державне управління: удосконалення та розвиток. - 2010. - № 2. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2010_2_24.
41. Сталий розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі: колективна монографія [М.Ф. Аверкіна, Н. М. Андрєєва, М. Д. Балджи, О. О. Веклич та ін.] / НАН України, ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України»; НТТУ «Київський політехнічний інститут»; Вища економіко-гуманітарна школа; Міжнародна асоціація сталого розвитку / за наук.ред. проф. Є. В. Хлобистова – Черкаси: видавець Ю. А. Чабаненко, 2014. – 540 с.

42. Стан інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag> – Назва з екрану
43. Стратегія національної безпеки України: Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#n5>
44. Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2028 року: Розпорядження Кабінету міністрів України від 20 червня 2018 р. № 442-р [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2018-%D1%80#Text>
45. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>
46. Тичина В. П. Роль організації економічного співробітництва та розвитку в умовах глобалізації міжнародних економічних відносин / В. П. Тичина // Право і суспільство. - 2016. - № 5. - С. 209-214. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2016_5_40
47. Тульчинська С. О., Кириченко С. О., Бут А. В. Перешкоди розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств України. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 7. С. 11-14
48. Уніят А. В. Економічне співробітництво України з країнами північноамериканської зони вільної торгівлі / А. В. Уніят // Інвестиції: практика та досвід. - 2017. - № 15. - С. 46-52. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2017_15_10
49. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. <https://www.kmu.gov.ua/en/news/ukrayina-prodovzhila-diyu-dvoh-ugod-pro-spivpracyu-z-ssha>

- 50.Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору від 09.07.1997 р. № 994-002 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002#Text
- 51.Чулаєвська М. Є. Перспективи співпраці України з ЄС у сфері міграції відповідно до угоди про асоціацію. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 22. С. 144–147.
- 52.Чулаєвська М. Є. Реформа державного управління в Україні за європейським зразком: від задумів до розчарувань / М. Є. Чулаєвська // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія : Державне управління. - 2016. - № 1. - С. 80-86. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaddy_2016_1_12.
- 53.Шаров О. Відносини України з МВФ як важливий фактор національної економічної безпеки / О. Шаров // Журнал європейської економіки. – 2017. – Т. 16. – № 3. – С. 330 – 351., с. 334
- 54.Карпенко І. Теоретичні засади публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва / І. Карпенко // Публічне управління та адміністрування в умовах суспільних трансформацій : зб. наук. ст. студ. відм. ред. Н.Л. Новікова – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. – 251с., С. 106-111.

ДОДАТКИ

Додаток А

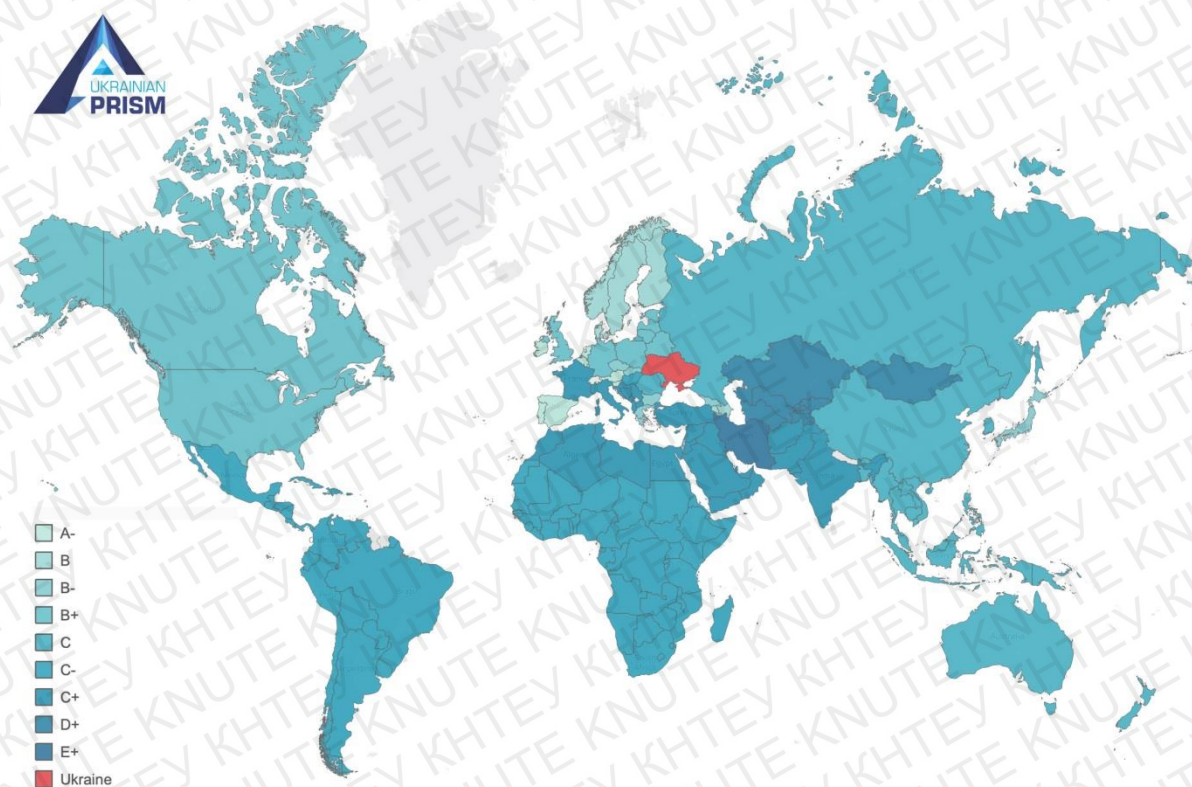

Рис. А.1 Оцінки зовнішньої політики України 2019¹.

Джерело: <http://prismua.org/ukrainian-prism-foreign-policy-2019>

¹ Чим світліший колір, тим вища оцінка за співпрацю (прим. авт.)

Додаток Б

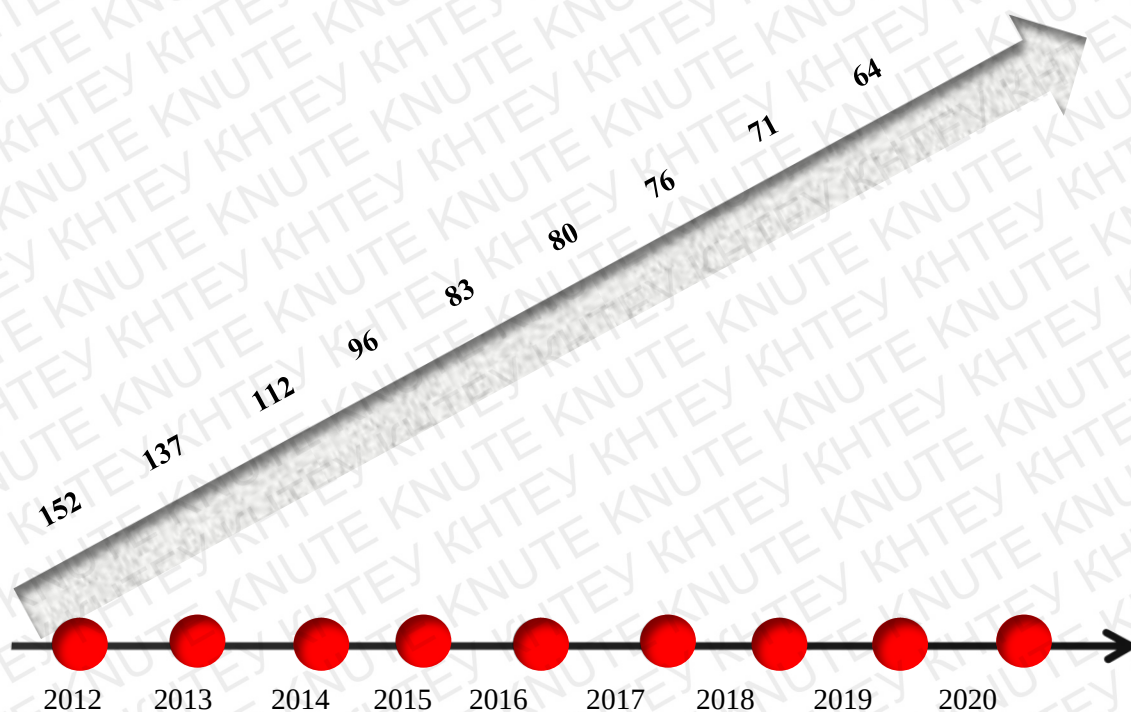

Рис. Б.1 Україна в рейтингу «Doing Business»

Джерело: <https://www.epravda.com.ua/publications/2019/10/24/652929/>

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

РЕФЕРАТ
ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на тему:
«ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО
ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА»

Студентки 2 курсу 4 м групи
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»,
спеціалізації

«Публічне управління та
адміністрування»

Карпенко Ілона
Сергіївна

Науковий керівник :
канд. держ. упр.

Мірко Наталія
Вікторівна

Гарант освітньої програми:
д-р екон. наук,
професор

Ладонько Людмила
Степанівна

Київ 2020

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3-х розділів, висновків і пропозицій списку використаних джерел і додатків. Основний текст роботи становить 48 сторінок, в т.ч. 6 рисунків. Список використаних джерел містить 52 найменування, викладене на 8 сторінках. Робота містить 2 додатки, викладені на 2 сторінках.

Метою роботи є розроблення та обґрунтування пропозицій щодо підвищення ефективності публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких дослідницьких завдань:

- дослідити теоретичні засади публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва;
- виявити роль міжнародних організацій в умовах глобалізації економічного співробітництва;
- визначити особливості міжнародного економічного співробітництва в сучасних умовах;
- проаналізувати інституціональне середовище міжнародної економічної співпраці;
- виокремити ключові напрями удосконалення публічного управління в сфері міжнародного співробітництва.

Об'єктом дослідження виступає процес визначення напрямів удосконалення публічного управління в контексті формування глобального економічного простору.

Предметом дослідження є міжнародне економічне співробітництво на сучасному етапі розвитку ринкових відносин.

З метою реалізації поставлених завдань використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: наукової абстракції – для розкриття змісту міжнародного економічного співробітництва, вивчення проблем міжнародного економічного співробітництва; аналізу та синтезу, кількісного та якісного аналізу – для формування пропозицій щодо удосконалення публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва

У першому розділі розкриваються сутнісні характеристики та різні бачення публічного управління в контексті формування ефективного міжнародного економічного співробітництва.

У другому розділі здійснюється оцінювання інвестиційного клімату України та викладено пропозиції щодо удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

У третьому розділі проаналізовано основні напрями діяльності Департаменту міжнародної співпраці у сфері економіки, торгівлі та сільського господарства, який визначено провідною структурою, що відповідає за міжнародне економічне співробітництво. Досліджено існуючу нормативно-правову базу, в якій закріплені стратегічні засади міжнародного економічного співробітництва України, зазнала певних змін.

Одержані результати можуть бути використані при удосконаленні публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва.

Анотація

У випускній кваліфікаційній роботі проаналізовано та узагальнено теоретичні підходи до визначення особливостей публічного управління в контексті міжнародного економічного співробітництва. Проаналізовано сучасні напрями міжнародного співробітництва в Україні. Виокремлено основні проблеми міжнародної співпраці в умовах глобалізації. Запропоновано напрями удосконалення державної політики в сфері міжнародного співробітництва.

Annotation

In the final qualifying work analyzes and generalizes theoretical approaches to defining features of public administration in the context of international economic cooperation. The modern directions of international cooperation in Ukraine are analyzed. The main problems of international cooperation in the context of globalization are highlighted. The directions of improvement of the state policy in the sphere of international cooperation are offered.

РЕЦЕНЗІЯ

на випускню кваліфікаційну роботу

“Публічне управління в сфері міжнародного економічного співробітництва”
за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування”

Карпенко Ілона Сергіївна

Питання міжнародного співробітництва набуває в наш час особливої актуальності. В умовах глобалізації ефективна міжнародна співпраця має сприяти зростанню доходів населення, супроводжуватися належним рівнем продуктивності праці і призводити до загального економічного зростання. В сучасному контексті євроінтеграційних процесів, які активно відбуваються в Україні, результативне міжнародне співробітництво відіграє ключову роль у формуванні дієвого та конкурентоспроможного ринку. Саме тому проблема підвищення ефективності співпраці в контексті світового глобального простору є важливим викликом для сучасного суспільства.

В рецензованій роботі досліджено теоретичні засади публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва. Авторкою проаналізовано різні погляди щодо сутності публічного управління в контексті формування ефективного міжнародного економічного співробітництва. В процесі дослідження нею було визначено, що економічна співпраця між країнами є необхідним елементом розвитку світогосподарської системи, адже дає змогу отримувати обопільну вигоду.

Робота також не позбавлена певних огріхів й недоліків. Окремі наукові джерела є досить застарілими, а авторці варто було б їх оновити. Також є незначні недоліки в оформленні, зокрема це стосується рисунків.

Разом з тим, завдання, визначені метою дослідження, виконані в повному обсязі. Зміст і рівень виконання роботи свідчить про достатню фахову підготовку здобувачки. В цілому робота виконана відповідно до методичних рекомендацій та заслуговує позитивної оцінки. Вона рекомендується до захисту, а її авторка – Карпенко Ілона Сергіївна – заслуговує на присвоєння ступеня магістра зі спеціальності 281 “Публічне управління та адміністрування”.

професор кафедри державного управління
у сфері цивільного захисту Інституту державного
управління та наукових досліджень з цивільного захисту
Державної служби України
з надзвичайних ситуацій
д.держ.упр., доцент

Олександр ТВЕРДОХЛІБ

Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Карпенко Ілона Сергіївна, повідомляю, що за результатами здійснення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: «Публічне управління в сфері міжнародного співробітництва» не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах. Електронна версія роботи ідентична з друкованою.

« » _____ 2020 року

_____ (підпис)

Згода

Я, Карпенко Ілона Сергіївна , цим засвідчую, що є автором випускної кваліфікаційної роботи на тему: “ Публічне управління в сфері міжнародного співробітництва ” несу повну відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у роботі інформації, жодна частина роботи не була скопійована, за винятком випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую, що у роботі не міститься державної таємниці або інформації для службового користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована мною раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний депозитарій Київського національного торговельно-економічного університету і збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

« » _____ 2020 року (_____)

Підпис

Прізвище, ініціали

Проверить текст на уникальность

Длина текста 95409 символов

ВСТУП

Питання міжнародного співробітництва особливо актуальним в сучасних умовах. В умовах глобалізації, ефективна міжнародна співпраця має сприяти зростанню доходів населення, а отже супроводжуватися ефективним рівнем продуктивності праці і вести до загального економічного зростання. В сучасному контексті євроінтеграційних процесів, які активно відбуваються в Україні, ефективне міжнародне співробітництво відіграє ключову роль у формуванні дієвого та конкурентоспроможного ринку. Саме тому проблема підвищення ефективності співпраці в контексті світового глобального простору важливим викликом для сучасного суспільства.

Метою дослідження поглиблення теоретичних положень, аналіз та розроблення пропозицій щодо підвищення ефективності публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва.

Зазначена мета вимагає вирішити наступні завдання: дослідити теоретичні засади публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва; виявити роль міжнародних організацій в умовах глобалізації економічного співробітництва; визначити особливості міжнародного економічного співробітництва в сучасних умовах; проаналізувати інституціональне середовище міжнародної економічної співпраці; виокремити ключові напрями удосконалення публічного управління в сфері міжнародного співробітництва.

Об'єктом дослідження виступає процес визначення напрямів удосконалення публічного управління в контексті формування глобального економічного простору.

Предметом дослідження міжнародне економічне співробітництво на сучасному етапі розвитку ринкових відносин.

Публічне управління в сфері міжнародного співробітництва досліджували такі зарубіжні та вітчизняні вчені як: А. А. Буряк [8], Н. 1А. Гнидоч [3], О. О. Коліжук [20], Т. П. Паламарчук [25], Л.М. Побоченко [26], М. Чулаєвська [51-52] та ін.

Вищевикладене актуалізує необхідність проведення досліджень, спрямованих на вирішення проблеми підвищення ефективності публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва, і першим кроком на цьому шляху має стати теоретичний аналіз.

З метою реалізації поставлених завдань використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: наукової абстракції для розкриття змісту міжнародного економічного співробітництва (розділ 1), вивчення проблем міжнародного економічного співробітництва (п. 2.1); аналізу та синтезу, кількісного та якісного аналізу для формування пропозицій щодо удосконалення публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва (п.3.2) тощо.

Інформаційною базою дослідження стали: Закони України, офіційні матеріали Державного комітету статистики України, оперативна інформація міністерств та відомств, періодичні видання, праці вітчизняних і зарубіжних науковців з проблеми дослідження, а також інформаційні ресурси інформаційної мережі Internet.

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3-х розділів, висновків і пропозицій списку використаних джерел і додатків. Основний текст роботи становить 48 сторінок, в т.ч. 6 рисунків. Список використаних джерел містить 52 найменування, викладене на 8 сторінках. Робота містить 2 додатки, викладені на 2 сторінках.

Результати роботи опубліковано у збірнику Збірник наукових статей. 2020» Прізвище І. «Теоретичні засади публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва». С. РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА Концепція міжнародного співробітництва передбачає взаємодію країн в глобальному світовому просторі з метою досягнення спільних цілей, коли виникає проблема задоволення певних потреб суспільства. Держави, беручи участь у міжнародній економічній кооперації, в першу чергу, очікують отримання економічних вигод. Вимагаючи від країн-партнерів дотримуватися принципу еквівалентності, держава може одночасно як скоротити економічні витрати, за рахунок того, що разом зі зняттям обмежень на імпорту перед країною відкриваються експортні ринки, так і збільшити підтримку з боку вітчизняних експортерів. Укладення міжнародних торговельних угод може послугувати сигналом для національних та іноземних підприємств того, що держава здійснюватиме ліберальну економічну політику. Структура міжнародного економічного співробітництва, в такому випадку, стосується структур і процесів розробки політики управління поза національною державою і використовується синонімом глобального управління. В основі концептуального підходу до визначення міжнародного співробітництва лежить теорія колективних дій, яка часто використовується для пошуку вирішення питання недостатнього забезпечення суспільних благ.

Розглядаючи особливості публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва (рис.1.1), доцільно виокремити два основні концептуальні підходи: протекціонізм та лібералізація. Позиціонує себе на міжнародній арені, будь-яка держава обирає, яким саме шляхом вона має йти: стояти на захисті національних інтересів або ж налагоджувати відносини з міжнародними партнерами, часто жертвуючи при цьому певними вигодами для власних виробників товарів та послуг.

Унікальність текста: 96,4 %

Править этот текст

Новая проверка

Краткий отчет

получить полный отчет

1 параметры проверки 2 экспорт 3 история отчетов 4 выйти в кабинет

Диплом..txt

проверено: 07.11.2020 17:47:29

№	Доля в отчете	Доля в тексте	Источник	Актуальна на	Модуль поиска	Блоков в отчете	Блоков в тексте
[01]	0%	1,97%	Андрусак Т.Г. 2000 - Теория держави...	♂ 27 Фев 2018	Модуль поиска Интернет	0	40
[02]	0%	1,97%	ТЕОРИЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА	♂ 12 Сен 2018	Модуль поиска Интернет	0	40
[03]	0,68%	1,59%	КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ — Студопед...	♂ 24 Apr 2016	Модуль поиска Интернет	18	38

ЗАИМСТВОВАНИЯ

3,36%

САМОЦИТИРОВАНИЯ

0%

ЦИТИРОВАНИЯ

0%

ОРИГИНАЛЬНОСТЬ

96,64%

ИСТОЧНИКОВ: 20

ЕЩЕ НАЙДЕНО ИСТОЧНИКОВ: 17

ЗАИМСТВОВАНИЯ: 2,69%